

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVA

KOMUNA E PEJËS / MUNICIPALITY OF PEJA / OPŠTINA PEĆ

**PLANI I PUNËS
PËR
EKIPIN KOMUNAL PËR TË DREJTAT E
FËMIJËS, PEJË
(2024 – 2026)**

Pejë, Korrik, 2023

KUVENDI KOMUNAL PEJË

I. Numër: 400-01/53082, datë: 27 Korrik 2023.

Në bazë të nenit 12. pika 2 (d), neni 17 paragrafi 1 pika (s) të Ligjit Nr.03/L – 040 për Vetëqeverisjen Lokale (Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës nr. 28 datë: 04.Qershor 2008), neni 20 i Ligji nr. 06/1-084 për Mbrojtjen e Fëmijës, neni 13 i Udhëzim Administrativ (QRK) nr. 06/2022 për Themelimin dhe Funksionimin e Ekipit për të Drejtat e Fëmijës, neni 20 paragrafi 1, pika 1.4. të Statutit të Komunës së Pejës, Kuvendi i Komunës së Pejës në mbledhjen e mbajtur më 27 Korrik 2023, pas procedurës së diskutimit publik, Kuvendi i Komunës së Pejës, miratoi këtë:

V E N D I M

Nr.52/2023

Mbi Miratimin e Planit të Punës për Ekipin Komunal për të Drejtat e Fëmijës, Pejë (2024-2026)

1. MIRATOHET Plani i Punës për Ekipin Komunal për të Drejtat e Fëmijës, Pejë (2024-2026).
2. Pjesë përbërëse e këtij Vendimi është Plani i Punës për Ekipin Komunal për të Drejtat e Fëmijës, Pejë (2024-2026).
3. Për zbatimin e këtij vendimi do të kujdeset Drejtoria për Mirëqenie Sociale dhe Kryetari i Komunës Komunës së Pejës.
4. Ky vendim hynë në fuqi 15 ditë pas regjistrimit në Zyrën e protokollit të MAPL-se, si dhe 7 (shtate) dite pas publikimit në Ueb Faqen zyrtare të Komunës.

KUVENDIT,

KRYESUESI I

Rexhep Kurtbogaj

Vendimi ti dërgohet:

1x1. MAPL.

1x1. Kryetarit të Komunës.

1x1. Drejtorisë për Mirëqenie Sociale.

1x1. Arkivë.

Përmbajtja

PARATHËNIE	4
HYRJE	5
KONTEKSTI GLOBAL, NACIONAL E LOKAL	6
PARIMET DHE VLERAT	7
QËLLIMI JONË	7
FUSHAT E VEPRIMIT	8
OBJEKTIVAT, MASAT E VEPRIMIT	8
OBJEKTIVI 1: Ofrimi i shërbimeve cilësore gjithëpërfshirëse për fëmijët në komunë	8
OBJEKTIVI 2: Zbatimi i programeve të vetëdijesimit dhe avokimit për mirëqenien e fëmijëve.....	11
OBJEKTIVI 3: Krijimi i hapësirave publike të sigurta dhe miqësore për fëmijët.....	12
OBJEKTIVI 4: Zhvillimi i fëmijëve përmes sporteve, lojës dhe rekreacionit	13
OBJEKTIVI 5: Sigurimi i pjesëmarrjes së fëmijëve në proceset vendimmarrëse për çështjet që lidhen me jetën e tyre	14
OBJEKTIVI 6: Bashkërendimi i veprimeve të të gjitha palëve përmes procesit të koordinimit, si dhe përmes vlerësimit dhe raportimit për gjendjen e fëmijëve në komunë .	15
PLANI I VEPRIMIT	16
SHTOJCA: PLANI I DETAJUAR I VEPRIMIT	22

PARATHËNIE

FJALA E KRYETARIT

Plani i Punës për të Drejtat e Fëmijëve është një nismë e cila çon në drejtim të përmirësimit të kushteve të jetesës dhe të drejtave të fëmijëve në qytetin tonë të Pejës.

Në Komunën e Pejës jemi të vendosur të sigurojmë një mjedis të sigurt dhe të mbrojtur për fëmijët tanë. Nëpërmjet Planit të Punës për të Drejtat e Fëmijëve, synojmë të rrisim ndërgjegjësimin rreth të drejtave të fëmijëve dhe të adresojmë sfidat që ata përballen në jetën e tyre të përditshme.

Padyshim, ndër qëllimet dhe prioritetet kyçe të planit tonë janë përmirësimi në arsim, duke ndërmarrë masa për të siguruar qasje të barabartë dhe cilësore në arsim për të gjithë fëmijët e komunës tonë. Kështu, do të zhvillojmë programe të cilat do të krijojnë ambiente të sigura dhe të përshtatshme mësimore, duke mos harruar asnjëherë t'i përkrahim fëmijët me nevoja të veçanta.

Do të kujdesemi t'i mbrojmë fëmijët nga dhuna dhe abuzimi, duke mos toleruar ansjë formë të dhunës apo abuzimit ndaj fëmijëve, dhe do të ndërmarrim masa për të ndërgjegjësuar komunitetin për të siguruar ndihmë dhe mbrojtje të menjëhershme për fëmijët që janë viktimat e dhunës.

Nuk do e lëjmë pas promovimin e shëndetit dhe mirëqenies, duke pas për qëllim ta përmirësojmë shëndetin dhe mirëqenien e fëmijëve në komunën tonë. Do të organizojmë programe shëndetësore parandaluese, duke frymëzuar ushqyerjen e shëndetshme dhe aktivitete fizike, si dhe do të ofrojmë mbështetje psikologjike për fëmijët dhe familjet e tyre.

Gjithsesi, do të bëhen investime edhe në infrastrukturën sportive e cila do të frymëzoj më shumë aktivitete sportive në të gjitha moshat, duke ndërtuar fusha të futbollit, dhe duke ofruar hapësira të reja për talentet e ri të sportit. Do të organizohen vazhdimisht aktivitete sportive, kulturore dhe rinore për fëmijët, duke i frymëzuar ata të zhvillojnë pasionet e tyre.

Nuk do të ndalemi asnjëherë së investuari në infrastrukturën e shkollave dhe mjeteve të duhura për të përmbushur nevojat e fëmijëve, si dhe të ndërtojmë mekanizma mbrojtëse për t'i shpëtuar ata nga dhuna dhe rreziku i mundshëm.

Ne duhet të bashkëpunojmë të gjithë së bashku për të siguruar përparim të qëndrueshëm për të drejtat e fëmijëve dhe mirëqenien e tyre.

Për fund, mirënjohje dhe falenderim i veçantë për përkushtimin dhe angazhimin e hartuesve të Planit të Punës për Ekipin Komunal për të Drejtat e Fëmijës në Pejë (2024-2026).

Sinqerisht,

HYRJE

Komuna e Pejës i kushton rëndësi mirëqenies së të gjithë qytetarëve të saj. Me politikat dhe praktikatat e saja, qeverisja komunale siguron shërbime cilësore për qytetarët, pavarësisht përkatësisë së tyre mbi çfarëdo baze. Sidoqoftë, fëmijët janë një grup i qytetarëve tanë që konsiderohen si kategori e veçantë dhe në nevojë në vështrim të gëzimit të të drejtave të tyre të njeriut. Për shkak të moshës së tyre, ata ende nuk e kanë zhvillimin e plotë fizik, kognitiv e emocional. Prandaj varen nga të rriturit në gëzimin e të drejtave të tyre. Si Komunë ne jemi të përcaktuar të vihem në brojtje të të drejtave të tyre dhe në ofrimin e kushteve për zhvillim të plotë të tyre. Ky përcaktim, reflektohet në politikën tonë qeverisëse e cila është miqësore për fëmijët.

Ky dokument i hartuar do të shërbejë si dokument pune për ekipin komunal për të drejtat e fëmijës, si organ i themeluar së voni nga komuna për të mbarështuar politikat dhe praktikatat në lidhje me të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës. Plani i punës është hartuar në përputhje me praktikatat e promovuara të qyteteve mike për fëmijë dhe përmban fusha të ndryshme të veprimit, të nevojshme për të siguruar realizimin e të drejtave të fëmijës dhe mbrojtjen e tyre.

Procesi i hartimit të planit të punës ka qenë proces dinamik dhe me pjesëmarrje të gjerë, përfshirë sektorët komunalë, institucionet qendrore, organizatat e specializuara në fushën e mbrojtjes së fëmijëve, si dhe vetë fëmijët e organizuar në Asamblenë Komunale të Fëmijëve dhe grupin monitorues “Respect our Rights”.

Disa nga veprimet që i kanë paraprirë hartimit të kësaj strategjie janë:

- Janë organizuar konsultime paraprake me palë të ndryshme që kanë ndihmuar në mbledhjen e informatave themelore dhe përgatitjen e procesit të planifikimit;
- Është organizuar një punëtori dyditësh e planifikimit me pjesëmarrje, ku janë identifikuar fushat e veprimit, si dhe është përcaktuar logjika e intervenimit;
- Është organizuar konsultimi me përfaqësuesit e fëmijëve nga Asambleja Komunale e Fëmijëve dhe nga grupi “Respect our Rights” për të marrë perspektivën e fëmijëve dhe sugjerimet e tyre lidhur me planin e punës;
- Është mbajtur një takim përcjellës me një grup të ngushtë punues në nivel komunal për të validuar përmbajtjen e planit të punës.

I gjithë procesi është udhëhequr nga Kryesuesi i Ekipi për të Drejtat e Fëmijës, njëherit kryetari i komunës së Pejës, z. Gazmend Muhaxheri dhe Zv/kryesuesja e Ekipit znj. Albulena Bajraktari, Drejtoreshë e Mirëqenies Sociale, ndërsa përkrahja është ofruar nga organizatat Syri i Vizionit dhe Save the Children Kosovë, me ndihmën e konsulencës së angazhuar.

KONTEKSTI GLOBAL, NACIONAL E LOKAL

Pa dyshim se Konventa mbi të Drejtat e Fëmijës¹ është bazamenti i secilit veprim në fushën e të drejtave të fëmijëve. Parimet e saj janë të përqafuara në politika ndërkombëtare që prekin jetën e fëmijëve, por edhe në politikat vendore e lokale. Detyrimisht, edhe ky plan i punës është ndërtuar mbi parimet udhëheqëse të Konventës.

Në nivel vendi veprimi për të drejtat e fëmijës dhe mbrojtjen e fëmijës është planifikuar përmes strategjive. Kështu, sikurse strategjitë pararendëse, edhe Strategjia për të Drejtat e Fëmijës 2019 – 2023² përcakton obligimin e autoriteteve në nivelin vendor dhe lokal për qeverisje që mundëson realizimin e të drejtave të fëmijëve. Objektivi i dytë strategjik në këtë strategji kërkon që qeverisja lokale t'i prioritetizojë të drejtat e fëmijëve, duke synuar përmirësimin e jetës së fëmijëve brenda juridiksionit të tyre në përputhje me obligimet që rrjedhin nga Konventa për të Drejtat e Fëmijës dhe korniza ligjore vendore.

Në Kosovë, për një kohë të gjatë ka munguar ligji për mbrojtjen e fëmijës. Në vitin 2019 ky ligj është miratuar dhe i ka hapur rrugën operacionalizimit të tij përmes akteve nënligjore dhe krijimit e funksionimit të mekanizmave mbrojtës për fëmijët. Kështu Ligji për Mbrojtjen e Fëmijës³ ndër të tjera përcakton që Ekipi për të Drejtat e Fëmijës krijohet në të gjitha komunat e Republikës së Kosovës në nivel të vendimmarrjes politike. Në nenin 20 jepen edhe konturat e fushëveprimit të këtij ekipi. Në vitin 2022, Qeveria e Kosovës ka nxjerrë udhëzimin administrativ 06/2022⁴ për themelimin dhe funksionimin e ekipit për të drejtat e fëmijës, që përcakton mënyrën e themelimit dhe aspektet e funksionimit të këtij ekipi.

Në nivelin lokal, Komuna tashmë e ka një përvojë me politika e dokumente që janë të përqendruara në të drejtat e fëmijës dhe mbrojtjen e fëmijës. Në vitin 2018 është hartuar plani trevjeçar i punës për mbrojtjen e fëmijës dhe familjes nga abuzimi, i cili është zbatuar në nivel të Drejtorisë së Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale. Ndërsa po këtë vit Kuvendi Komunal nxori Rregulloren për Realizimin e të Drejtave të Fëmijëve përmes Sistemit Qeverisës Komunal. Qëllimi i rregullores ishte që përmes sistemit qeverisës komunal t'i kontribuohet krijimit të një komune mike për fëmijët. Njëkohësisht, rregullorja plotësisht përfaqëson konceptin e komunës mike për fëmijë.

Kryetari i Komunës, në përputhje me UA 06/2022, më 06 tetor 2022 ka nxjerrë vendim për themelimin e Ekipit për të Drejtat e Fëmijës. Mbledhja konstitutive për themelimin e Ekipit është mbajtur me datë 24 nëntor 2022.

Ky plan trevjeçar i punës i Ekipit për të Drejtat e Fëmijës është hartuar në përputhje me parimet e Konventës mbi të Drejtat e Fëmijës, me politikat e nivelit qëndror e lokal, si dhe me konceptin e komunave mike për fëmijë.

---

¹ <https://www.unicef.org/montenegro/media/9291/file/MNE-media-MNEpublication505.pdf>

² <https://kryeministri.rks-gov.net/ep-content/uploads/2022/05/Alb-Track-Changes-Strategjia-per-te-drejtat-e-femijeve-FINAL-12032019.pdf>

³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=20844>

⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=61596>

PARIMET DHE VLERAT

Në Komunën e Pejës promovohet modeli i qeverisjes lokale që u shërben njësoj të gjithë qytetarëve të vet, duke u ofruar në të njëjtën kohë mundësi të gjithëve të shprehin potencialin e tyre dhe të kontribuojnë aktivisht në mirëqenien e përgjithshme shoqërore. Një model i këtillë promovohet edhe në raport me fëmijët. Ata nuk janë marrës pasivë të shërbimeve të të rriturve por anëtarë aktivë të komunitetit. Si të tillë edhe trajtohen, duke i përfshirë në proceset komunale që lidhen me jetën e tyre dhe duke krijuar kushtet që të zhvillojnë gjithë potencialin e tyre. Si ekip e si komunë, jemi të përcaktuar që proceset në komunë të jenë jo vetëm “për fëmijët” por edhe “me fëmijët”.

Në punën tonë si ekip, udhëhiqemi nga parimet themelore të të drejtave të fëmijëve të cilat janë të gdhendura në Konventën Ndërkombëtare mbi të Drejtat e Fëmijës:

- **Mosdiskriminimi** - të gjithë fëmijët duhet t’i gëzojnë të gjitha të drejtat. Asnjë fëmijë nuk duhet ta vuaj diskriminimin mbi çfarëdo baze.
- **Interesat më të mira të fëmijës** - kur merren vendime që ndikojnë në fëmijët, interesave më të mira të fëmijës duhet t’u jepet vëmendje parësore.
- **Jeta, mbijetesa dhe zhvillimi** – të gjithë fëmijëve duhet t’u sigurohet mbijetesa dhe zhvillimi deri në masën më të madhe të mundshme. Zhvillimi përfshin edhe dimensionin e cilësisë: jo vetëm shëndeti fizik, por edhe zhvillimi mental, emocional, kognitiv, social dhe kulturor.
- **Pikëpamjet e fëmijës** - fëmijët duhet të jenë të lirë të shfaqin pikëpamjet lidhur me çdo çështje që ndikon në ta dhe këtyre pikëpamjeve duhet t’u jepet peshë e duhur në përputhje me moshën dhe pjekurinë e fëmijëve.

Ndërtimin e komunës mike për fëmijë e ushqejmë përmes **vlerave të përbashkëta**. Këto vlera lidhen me komunën ku fëmijët:

- Dëgjohen dhe kanë ndikim;
- Janë të mbrojtur nga dhuna e keqtrajtimi;
- Ndihen të sigurt;
- Luajnë e argëtohen;
- Përfshihen lirisht;
- Krijojnë miqësi dhe ndihen të lidhur me komunitetin;
- Kanë mundësi për të mësuar dhe për të zhvilluar shkathtësitë;
- Ndihen të respektuar;
- Krijojnë ndjenjën e përgjegjësisë ndaj vetes dhe të tjerëve.

QËLLIMI JONË

Krijimi i një sistemi qeverisës komunal që siguron mbrojtjen, zhvillimin dhe mirëqenien e fëmijëve të komunës, përmes bashkërendimit të të gjithë sektorëve komunalë dhe

bashkëpunimit me të gjitha palët.

Ne do të ofrojmë një model të qeverisjes lokale që si konsideratë mbizotëruese do t'i ketë interesat më të mira të fëmijëve të komunës. Përmes bashkërendimit të punëve të të gjithë sektorëve komunalë, do të ofrojmë shërbime shumëdimensionale për fëmijët. Në të gjitha fushat e veprimit do të krijojmë lidhje bashkëpunimi me partnerët dhe komunitetin, që fëmijëve t'u krijojmë një mjedis jetësor të këndshëm dhe mundësues. Vëmendje të vazhdueshme do t'i kushtojmë përfshirjes aktive të vetë fëmijëve në të gjitha proceset vendimmarrëse në komunë që lidhen me jetën e tyre. Jemi të bindur se vetëm kështu fëmijët tanë do të bëhen qytetarë të ndërgjegjshëm.

FUSHAT E VEPRIMIT

Janë identifikuar gjashtë fusha të veprimit në kuadër të planit të punës. Këto fusha, ndonëse janë të veçanta, në asnjë mënyrë nuk mund të adresohen si të vetme. Përkundrazi ato janë të lidhura ngusht në mes veti dhe e plotësojnë njëra-tjerën, duke e bërë planin e punës koherent e gjithëpërfshirës.

1. Shërbimet cilësore për fëmijë

2. Vetëdijesimi dhe avokimi për fëmijë

3. Hapësirat e sigurta e miqësore për fëmijë

4. Sporti, loja dhe rekreacioni për fëmijë

5. Pjesëmarrja e fëmijëve

6. Koordinimi, vlerësimi e raportimi

OBJEKTIVAT, MASAT E VEPRIMET

Këto fusha prioritare, janë përkthyer në objektiva strategjike dhe më tutje përmbajnë masa që përmbushin këto objektiva. Secila masë brenda objektivit përkatës është zbërthyer më tutje në veprime konkrete, që shërbejnë si udhërrëfim në fazën e zbatimit të planit të punës.

OBJEKTIVI 1: Ofrimi i shërbimeve cilësore gjithëpërfshirëse për fëmijët në komunë

Ne duam t'i përmirësojmë shërbimet e sektorëve si mirëqenia sociale, arsimi, shëndetësia, shërbimet publike, duke u ofruar fëmijëve të komunës kushtet më të mira të mundshme dhe duke e mbështetur zhvillimin e plotë të fëmijëve. Në këta sektorë respektivë do të identifikohen nevojat specifike dhe llojet e shërbimeve bazë të cilat duhet të përmirësohen apo edhe shërbimet shtesë. Vëmendje e veçantë do t'u kushtohet kategorive të fëmijëve që kanë më së shumti nevojë siç janë fëmijët nga familjet që janë përfitues të skemës së ndihmës sociale, fëmijët me aftësi të kufizuara, fëmijët në rrethana të jashtëzakonshme, etj.

Krahas ofrimit të shërbimeve për fëmijët, do të ofrohet mbështetje për familjet dhe komunitetin përmes edukimit, sikurse edhe do të zhvillohen kapacitetet e profesionistëve të fushave të ndryshme që ta përmirësojnë cilësisë e shërbimeve që ofrojnë.

1.1 Krijimi i një sistemi informues shumëdimensional për llojet e shërbimeve sociale në komunë

Do të krijohet një sistem për të mbajtur publikun të informuar për të gjitha shërbimet që ofrohen në komunë. Fillimisht do të bëhet evidentimi i të gjitha shërbimeve ndaj fëmijëve. Më tutje do të zhvillohet një katalog i llojeve të shërbimeve sociale që ofrohen dhe i ofruesve të shërbimeve. Do të organizohet një fushatë informuese përmes institucioneve publike, medias lokale, ueb faqes së komunës dhe kanaleve tjera të komunikimit.

1.2 Ndarja e fondit për fëmijët në rrethana të jashtëzakonshme

Fëmijët që gjenden në rrethana të jashtëzakonshme kërkojnë përkrahje institucionale në kuptim të ofrimit të shërbimeve profesionale, por edhe ofrimit të shërbimeve logjistike, siç janë ushqimi, transporti, akomodimi, etj. Për këtë arsye do të ofrohet një financim emergjent për këta fëmijë dhe do të krijohet një sistem për menaxhimin e këtij financimi dhe këtyre shërbimeve emergjente. Do të evidentohen nevojat për shërbime emergjente dhe do të kontraktohen operatorët ekonomikë për ofrimin e këtyre shërbimeve.

1.3 Fuqizimi i konceptit të familjeve strehuese dhe farefisnore

Koncepti i familjeve strehuese dhe farefisnore është provuar si i suksesshëm, prandaj edhe është i paraparë me Ligjin për mbrojtjen e fëmijës. Ne do ta promovojmë si shërbim dhe do të ndërmarim një fushatë për të rritur numrin e këtyre familjeve. Do të bëjmë identifikimin dhe vlerësimin e familjeve strehuese dhe farefisnore dhe do të trajnojmë këto familje. Trajtimi i fëmijëve brenda këtyre familjeve do të monitorohet.

1.4 Zhvillimi i praktikave të prindërimit të mirë dhe disiplinimit pozitiv

Modulet ekzistuese të prindërimit të mirë do të përshtaten për nevoja të komunitetit. Po ashtu, do të krijohen kapacitetet njerëzore për ofrimin e moduleve të trajnimit dhe do të shpërndahen praktikat e prindërimit të mirë përmes trajnimeve e sesioneve të informimit.

1.5 Krijimi i mundësive të barabarta për të gjithë fëmijët për ta regjistruar, vijuar dhe përfunduar shkollën

Arsimi i obligueshëm nënkupton që çdo fëmijë i moshës shkollore ta vijojë shkollimin. Megjithatë, edhe në komunën tonë ballafaqohemi me raste të mosregjistrimit, mosvijimit të rregullt dhe braktisjes së shkollimit. Ne do të marrim masa për gjithëpërfshirje në shkollim. Do të krijohet një sistem i komunikimit mes shkollave dhe zyrave të regjistrimit civil për t'i marrë të dhënat e fëmijëve të moshës shkollore nga

zona që gravitojnë shkollat, në mënyrë që të lehtësohet procesi i regjistrimit në shkollë. Shkollat do të mirëmbajnë bazën e të dhënave me të dhëna për nxënësit sipas modelit të Sistemit të Menaxhimit të Informatave në Arsim (SMIA). Më tutje, do të funksionalizohen Ekipet për Parandalim dhe Reagim ndaj Braktisjes dhe Mosregjistrimit (EPRBM), si dhe do të bashkëpunohet ngushtë me organizatat që punojnë në fushën e gjithëpërfshirjes në arsim.

1.6 Ofrimi i shërbimeve profesionale nëpër shkolla

Do të trajnohen mësime dhënësit për identifikimin e hershëm të fëmijëve në nevojë për shërbime profesionale pedagogjike dhe psikosociale dhe krijohet/funksionalizohet mekanizmi për referimin e fëmijëve në nevojë për shërbime profesionale. Po ashtu do të identifikohen nevojat për mësime dhënësit mbështetës për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe do të angazhohen këta mësime dhënësit në shkollat e komunës.

1.7 Inspektimi i cilësisë së hapësirave shkollore

Gjendja e objekteve shkollore ndikon shumë në cilësinë e arsimit. Prandaj, ekipet profesionale do ta inspektojnë gjendjen e shkollave (inspektim të vjetërsisë së objekteve, sanitarisë, hapësirave për lojë e rekreacion, pajisjeve shkollore, etj). Këto ekipe do të inspektojnë objektet shkollore në baza vjetore dhe do të dalin me raporte vlerësuese. Mbi bazën e raporteve do të ndërmerren masa përmirësuese me qëllim të krijimit të objekteve dhe mjedisve shkollore miqësore për fëmijë. Standardet e shkollave mike për fëmijë do të promovohen vazhdimisht.

1.8 Krijimi i mekanizmave brenda shkollave për mirëmbajtje të mjedisve shkollore

Kultura shkollore duhet ta ketë pjesë të saj të vazhdueshme mirëmbajtjen e objekteve shkollore. Prandaj për të siguruar angazhimin e të gjitha palëve në shkollë në këtë drejtim, do të vetëdijesohen nxënësit dhe palët tjera për nevojën e mirëmbajtjes dhe kujdesin ndaj mjedisit shkollor. Do të hartohet një udhëzues me praktika të mira të mirëmbajtjes së hapësirave shkollore. Çdo vit do të ndahen shpërblime për komunitetet më të vyeshme shkollore.

1.9 Promovimi shëndetësor, përmes informimit, komunikimit dhe edukimit

Do të promovohet shëndeti përmes fushatës vetëdijësuese për shëndetin dhe të ushqyerit e foshnjave, fëmijëve dhe adoleshentëve, si dhe përmes edukimit shëndetësor të qytetarëve e ligjëratarëve për edukimin shëndetësor dhe reprodutiv për nxënësit e shkollave. Po ashtu, do të organizohen ligjërata për parandalimin e abuzimit me substanca.

1.10 Organizimi i vizitave multidisiplinare shëndetësore për fëmijët, në baza periodike

Do t'i kushtohet kujdes ofrimit të shërbimeve të individualizuara shëndetësore për secilin fëmijë. Prandaj do të zhvillohen kapacitetet e profesionistëve shëndetësorë për kujdes shëndetësor ndaj nënës dhe fëmijës, këshillim për të ushqyerit e foshnjave dhe fëmijëve të vegjël dhe përkrahje të zhvillimit në fëmijërinë e hershme. Do të organizohet shërbimi i vizitave sistematike nëpër shtëpi, të cilat do të kenë përveç komponentit të intervenimit shëndetësor edhe atë edukativ. Do të zbatohen praktikat efektive të kujdesit perinatal dhe vizitave për nënat dhe fëmijët. Kontrollat sistematike shëndetësore do të realizohen edhe nëpër shkolla.

1.11 Identifikimi i hershëm i fëmijëve me nevoja të veçanta

Do të përditësohet baza e të dhënave për fëmijët me nevoja të veçanta. Do të promovohen shërbimet institucionale dhe ato të ofruesve të tjerë të shërbimeve për fëmijë me nevoja të veçanta, me fokus në përfitimet e FNV dhe familjeve të tyre.

Do të hartohet dhe përdoret një formular për deklarimin e prindit për gjendjen shëndetësore të fëmijës, gjatë regjistrimit në shkollë. Për ata fëmijë që kanë parametra që identifikojnë nevojën për kontroll më të hollësishëm, do të ndërmerren vlerësime dhe do të rekomandohen masa që duhet ndërmarrë shkolla (mësimdhënësit, menaxhmenti i shkollës, prindërit)

1.12 Ofrimi i shërbimeve të veçanta për kategoritë e fëmijëve në nevojë

Do të ofrohen shërbime shumëdimensionale dhe rehabilitim i bazuar në bashkësi për FNV, përmes subvencionimit të organizatave të licencuara për ofrimin e këtyre shërbimeve. Do t'i kushtohet kujdes sigurimit të qasjes fizike të fëmijëve me aftësi të kufizuara në hapësirat publike duke i paraprirë me identifikimin e nevojave për sigurimin e qasjes fizike. Më tutje do të ofrohen programe të mbështetjes shtesë për fëmijët nga grupet e cenueshme (komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian, fëmijët në situatë rruge/lëmshëkërkuesit, fëmijët që punojnë, fëmijët viktimë të trafikimit, etj.). Programe të tilla do të jenë mësimi shtesë përmes qendrave mësimore, përfshirja në aktivitete rekreative të qendrave rinore, sesione këshillimi, etj.

OBJEKTIVI 2: Zbatimi i programeve të vetëdijesimit dhe avokimit për mirëqenien e fëmijëve

Ne duam që në bashkëpunim me partnerët tanë, të krijojmë një sistem efektiv për të vetëdijësuar të rriturit, por edhe vet fëmijët për të drejtat e fëmijëve, mirëqenien e tyre dhe për komunën mike për ta. Programet për informim dhe zhvillim profesional për të gjitha palët duke përfshirë edhe politikëbërësit e zyrtarët më të lartë komunalë, janë të një rëndësie të veçantë. Në të njëjtën kohë, ne do t'i inkurajojmë organizatat e shoqërisë civile, agjencitë e pavarura që të avokojnë për fëmijët. Ndërkaq, do të shfrytëzohet edhe media për promovimin e të drejtave të fëmijës.

2.1 Ngritja e kapaciteteve të politikëbërësve dhe zyrtarëve komunalë për aspekte të të drejtave të fëmijëve.

Me rëndësi konsiderohet që politikëbërësit dhe zyrtarët komunalë si bartës të funksioneve, të jenë mirë të informuar dhe të kenë aftësi vlerësimi e gjykimi për aspekte të të drejtave të fëmijëve. Prandaj, do të organizohen trajnime për ta në temat e njohjes dhe promovimit të të drejtave të fëmijëve, instrumenteve ndërkombëtare, legjisllacionit dhe rregullativës që lidhet me të drejtat e fëmijëve, vlerësimit dhe raportimit të gjendjes së fëmijëve, standardeve të operimit, investimit publik në fëmijë, etj.

2.2 Organizimi i fushatave vetëdijësuese për të rriturit dhe për fëmijët

Qytetarët duhet të vetëdijësohen për atributet e komunës mike për fëmijë dhe të aktivizohen si qytetarë të përgjegjshëm. Prandaj, do të organizohen fushata vetëdijësuese për të rritur dhe fëmijë. Fushatat do të përfshijnë ligjëratat publike, shpërndarjen e materialit promovues, ofrimin e trajnimeve me profesionistë të fushave të ndryshme si dhe me prindër, etj. Ndërsa fëmijëve do t'u ofrohen programe për të

drejtat e njeriut dhe qytetarinë demokratike brenda kurrikulit shkollor dhe përmes edukimit joformal.

2.3 Mbështetja e organizatave joqeveritare dhe institucioneve të pavarura në avokimin për të drejtat e fëmijës

Ne do të jemi transparentë dhe të gatshëm për të shqyrtuar e për adresuar opinionet e të gjitha palëve, lidhur me qeverisjen komunale. Në vështrim të veprimit të përgjegjshëm karshi fëmijëve, do t'i mbajmë dyert e hapura për organizatat joqeveritare, koalicionet e rrjetet që monitorojnë, promovojnë dhe mbrojnë të drejtat e fëmijëve. Për më shumë, do të përkrahim puna e tyre. Po ashtu do të mundësohet dhe përkrahim puna e vetë organizatave të fëmijëve dhe të rinjve në avokimin për të drejtat e tyre.

2.4 Promovimi i të drejtave të fëmijës përmes medias

Shfrytëzimi i medimeve të ndryshme për të gjeneruar lajme të përgjegjshme për fëmijët dhe në interesin më të mirë të tyre është shumë i rëndësishëm. Për të siguruar këtë, do të ofrohen udhëzues dhe trajnime për zyren komunale për marrëdhënie me publikun, për sekretariatit e ekipit si dhe për mediat e profesionistët e mediave të shkruara dhe elektronike. Do të përkrahim mediat që të promovojnë të drejtat e fëmijëve dhe që të paraqesin gjendjen e fëmijëve në mënyrë transparente e reale. Po ashtu, do të organizohen forume diskutimi në mes komunës dhe mediave lidhur me standardet për mbrojtjen e identitetit dhe integritetit të fëmijëve

OBJEKTIVI 3: Krijimi i hapësirave publike të sigurt dhe miqësore për fëmijët

Ne duam që hapësirat në të cilat frekuentojnë fëmijët të jenë plotësisht të parrezikshme për ta dhe t'u krijojnë atyre ndjenjën e sigurisë në çdo kohë, edhe atëherë kur janë vetëm. Komuna do të përfshijë aktivisht fëmijët dhe prindërit në konsultime gjatë rregullimeve urbanistike, do të përmirësojë higjienën kolektive, do të krijojë kushte për qarkullim të lirë e trafik të sigurt, do të shmang rreziqet në hapësira publike dhe do të krijojë mjedis ekologjik.

3.1 Sigurimi i sistemit të trafikut që është i sigurt dhe miqësor për fëmijët

Në komunë, trafiku është i ngarkuar me numër të madh të automjeteve dhe vuan nga problemet me parkingje, shtigje për këmbësorë e biçiklista. Kjo situatë më së shumti i kërcënon fëmijët. Për të përmirësuar këtë situatë, do të hartohen dhe zbatohen projekte për lirim të trotuareve dhe vendkalimeve për këmbësorë, vendosjen e shenjave të vendkalimeve, vendosjen e barrierave, shtigjeve të biçiklistëve, etj. Ndërkaq, me të gjithë pjesëmarrësit në trafik do të ndërmerret një fushatë informimi për sigurinë në trafik.

3.2 Eliminimi i rreziqeve dhe krijimi i mjedisit ekologjik

Hapësirat publike shpesh përbëjnë rrezik për fëmijët, për shkak të dëmtimeve të këtyre hapësirave. Prandaj, do të monitorohen në mënyrë sistematike hapësirat publike për të identifikuar rreziqet eventuale për fëmijët (shtretërit e lumenjve, deponitë, rrënojat, gropat e pusetat e pambuluara, trotuarët e vendkalimet e pashenjuara, lodrat për fëmijë, etj.) dhe do të merren masa për eliminimin e tyre. Komuna do të mbështetet edhe në ndihmën e publikut në raportimin e rreziqeve të tilla. Kështu, do të promovohet një linjë telefonike për publikun për raportimin e rreziqeve si dhe do të merren masa për

eliminimin e tyre në afat sa më të shkurtër. Kjo linjë telefonike mund të jetë 112 apo një linjë e ngjashme.

Për shkak të koncentrimit të madh të fëmijëve rreth shkollave, do të merren masa për të parandaluar rreziqet përreth shkollës, që mund të vijnë nga prania e personave të dyshimtë, shitja e artikujve të dëmshëm, etj. Po ashtu në nivel komune dhe në bashkëpunim edhe me nivelin qendror do të bëhet sistemimi i qenve endacakë.

Më tutje do të ndërmarren veprime të rritjes së hapësirave të gjelbra e parqeve në qytet, si dhe pyjeve në pjesën rurale.

OBJEKTIVI 4: Zhvillimi i fëmijëve përmes sporteve, lojës dhe rekreacionit

Loja, rekreacioni dhe sporti janë elemente të rëndësishme të zhvillimit të fëmijëve dhe segmente ku ata shfaqin talentet e tyre. Prandaj, do të promovohet pjesëmarrja e fëmijëve nëpër klube sportive e institucione kulturore. Shkollat do të jenë institucionet që përtej kurrikulit formal do të krijojnë hapësirën dhe mundësitë për aktivitete të kohës së lirë, rekreacion e sport për nxënësit. Po ashtu, shkollat do të krijojnë lidhjet me klubet sportive, klubet artistike e kulturore, në mënyrë që fëmijët të mund t'i zhvillojnë më tutje talentet e tyre në fushat në të cilat kanë interesim. Hapësirat publike do të adaptohen që të sigurojnë argëtim e kohë të lirë për fëmijët nëpër lagje.

4.1 Promovimi i sportit nëpër shkolla

Në nivel të shkollave do të zhvillohen kapacitetet njerëzore që do të marrin përgjegjësinë e promovimit të sportit shkollor. Do të krijohen klubet sportive në nivel të shkollave dhe do të organizohen gara shkollore në sporte të ndryshme. Rëndësi do t'i kushtohet përfshirjes gjinore dhe thyerjes së stereotipeve gjinore.

4.2 Funkcionalizimi i klubeve sportive të kategorive të reja

Do të punohet me klubet sportive ekzistuese në aktivizimin e klubeve për kategoritë e reja për vajza dhe djem. Për të rekrutuar fëmijë dhe të rinj në klube, do të bashkëpunohet me shkollat dhe do të mbahen kampe për identifikimin e talenteve.

4.3 Promovimi i artit, kulturës dhe teknologjisë

Do të ofrohen programe artistike e kulturore nëpër shkolla, ku fëmijët do të demonstrojnë shkathtësitë e tyre. Klubet artistike e kulturore të shkollave do të lidhen me organizata të artit e kulturës si teatro, ansamble të këngëve e valleve, klube letrare, etj., për të ofruar mundësi shtesë për fëmijët që kanë afinitet në këto fusha. Po ashtu, do të përkrahen shkollat dhe institucionet në promovimin e hapësirave për programim, kodim, ueb dizajn, etj. Praktika të tilla tashmë janë instaluar në nivel të shkollave, dhe do të zhvillohen më tutje.

4.4 Ofrimi i hapësirave joformale për rekreacion

Lagjet tona duhet të ofrojnë hapësira të rekreacionit ku fëmijët mund të çlodhen e shoqërohen. Për këtë arsye, do të inspektohet situata me parqet ekzistuese dhe do të identifikohen nevojat për hapësira shtesë për lojë. Më tutje, do të intervenohet në adaptimin e hapësirave ekzistuese për lojë dhe në ndërtimin e hapësirave të reja. E gjithë kjo do të bëhet në përputhje me standardet e hapësirave të sigurta e mike për fëmijë. Do

të krijohet një partneritet mes komunës dhe komunitetit duke krijuar ekipet e përbashkëta për mirëmbajtjen e hapësirave rekreative. Për t'i kthyer këto hapësira komunitare në hapësira përfshirëse, do të bëhet identifikimi i nevojave për rekreacion i fëmijëve me nevoja të veçanta dhe përfshirja e tyre në parqet ekzistuese.

4.5 Angazhimi i fëmijëve në aktivitete të lira dobiprurëse për komunitetin

Po aq me rëndësi është që fëmijëve t'u ofrohen mundësi që këtë kohë rekreacioni ta shfrytëzojnë për aktivitete që janë me përfitim për komunitetin. Kësisoj ata i zhvillojnë vlerat qytetare dhe përgjegjësinë për komunitetin. Komuna do të përkrah organizimin e kampeve me fëmijë dhe të rinj nga shkollat e ndryshme, por edhe atyre nga organizatat e fëmijëve. Këto kampe do të jenë të natyrës rekreative, edukative, mjedisore, etj. Do të organizohen vizita e takime edukative e kulturore në institucionet që mbrojnë të drejtat e fëmijëve. Më tutje, do të bëhet angazhimi i fëmijëve dhe të rinjve në aktivitete në përfitim të komunitetit si mbjellja e drunjëve, ofrimi i ndihmës së parë, evakuimi, siguria në trafik, etj.

OBJEKTIVI 5: Sigurimi i pjesëmarrjes së fëmijëve në proceset vendimmarrëse për çështjet që lidhen me jetën e tyre

Ne duam që fëmijët, në varësi të kapacitetit të tyre, të marrin pjesë aktivisht në vendimet për komunën, sidomos në ato që lidhen drejtpërdrejt me jetën e tyre. Do të ndihmojmë edhe familjet që të ndjekin këtë qasje që nga fëmijëria e hershme, kurdo që vendoset për jetët e fëmijëve të tyre. Institucionet arsimore kanë një rol të madh në fuqizimin e fëmijëve në pjesëmarrje. Strukturave përfaqësuese të fëmijëve në nivele të ndryshme do t'u ofrohet hapësirë veprimi dhe përkrahje nga të rriturit në zhvillimin e kapaciteteve të tyre. Organet vendimmarrëse në të gjithë sektorët e komunës do të ndjekin procedurat e konsultimeve me fëmijë para se të marrin vendime që ndikojnë në jetën e fëmijëve.

5.1 Përcaktimi dhe zbatimi i procedurave të konsultimit me fëmijët me rastin e vendimmarrjes

Do të përcaktohen procedurat për konsultimin e fëmijëve për të gjitha palët në komunë që marrin vendime për fëmijët dhe në përgjithësi për qytetarët e komunës. Këto procedura do të paraqiten përmes një udhëzuesi praktik. Do të monitorohet zbatimi i procedurave të konsultimit me fëmijë nga të gjithë sektorët komunalë me rastet e hartimit të projekteve zhvillimore, strategjive e planeve të veprimit, me rastin e planifikimit të buxhetit, etj.

5.2 Fuqizimi i organeve përfaqësuese të fëmijëve

Këshillat e nxënësve janë organe të nxënësve të parapara me ligj. Ndonëse ato janë të themeluara në të gjitha shkollat, funksionimi i tyre duke përfshirë mënyrën e përzgjedhjes dhe mandatin e angazhimit të tyre është larg prej standardeve të përfaqësimit demokratik. Prandaj, do të nxitet funksionimi i rregullt i organeve përfaqësuese të nxënësve në të gjitha nivelet, duke filluar nga këshillat e nxënësve nëpër klasa, e deri te Asambleja Komonale e Fëmijëve. Këto organe duhet të jenë gjithëpërfshirëse në kuptim të përfaqësimit gjinor, gjeografik, etnik, të aftësive, etj. Më tutje, do të zhvillohen kapacitetet e fëmijëve për pjesëmarrje demokratike në jetën shkollore dhe të komunitetit, përmes moduleve të trajnimit për udhëheqje e aktivizim

qytetar. Një aspekt qenësor është rregullimi i marrëdhënieve në mes vetë nxënësve. Për këtë arsye do të promovohet ndërmjetësimi në mes moshatarëve si qasje për të adresuar problemet, konfliktet, ngacmimet e dhunën në shkollë, por edhe në lagje. Do të identifikohen fëmijë që mund të angazhohen si ndërmjetësues dhe të trajtohen për aspekte të ndërmjetësimit në mes moshatarëve.

OBJEKTIVI 6: Bashkërendimi i veprimeve të të gjitha palëve përmes procesit të koordinimit, si dhe përmes vlerësimit dhe raportimit për gjendjen e fëmijëve në komunë

Ne duam që i gjithë procesi i zbatimit të planit të punës të refletojë qeverisjen e mirë dhe miqësore për fëmijë. Prandaj, është me shumë rëndësi që ky proces të jetë me pronësi të gjerë, ku të gjitha palët do të bashkërendojnë veprimet me qëllimin që të adresohen masat e definuara me planin e punës. Ndërsa, për të siguruar cilësinë na nevojitet zhvillimi i instrumenteve për vlerësimin e ndikimit në fëmijë, dhe hartimi i raporteve për gjendjen e fëmijëve të komunës.

6.1 Vlerësimi i ndikimit në fëmijë dhe raportimi për gjendjen e fëmijëve

I gjithë procesi i qeverisjes miqësore për fëmijë, i bashkërenduar përmes planit të punës ka nevojë t'i nënshtrohet procesit të vlerësimit të ndikimit që ka në fëmijë. Prandaj, fillimisht do të realizohet një studim bazë lidhur me të gjitha aspektet e qeverisjes, që do të shërbejë për monitorim e vlerësim të zbatimit të planit të punës. Pastaj, do të bëhet vlerësimi periodik i ndikimit të aspekteve të qeverisjes lokale dhe aspekteve të planit të punës për të drejtat e fëmijës. Raportet nga vlerësimi do të diskutohen në nivel të ekipit komunal dhe po ashtu përfshihen në politikat dhe praktikat e qeverisjes lokale.

6.2 Koordinimi me palët relevante

Qasja e bashkëpunimit me të gjitha palët, është parim i punës së qeverisjes komunale në përpjekjen për një komunë mike për fëmijë. Prandaj, do të mbajmë komunikim dhe bashkëpunim të vazhdueshëm me palët e ndryshme si në nivelin lokal (me organizata, grupe joformale, bashkësi lokale, këshilla, etj.), ashtu edhe në nivelin rajonal e qendror (me institucionet qendrore/rajonale që ofrojnë shërbime në nivel komunal, por edhe me vetë qeverisjen qendrore) Kjo do të na ndihmojë që të sigurojmë politika të mira për fëmijët, si dhe të kërkojmë përkrahje shtesë nga niveli qendror për nevojat e fëmijëve të komunës.

6.3 Vlerësimi dhe raportimi

Plani i veprimit do t'i nënshtrohet vlerësimit periodik në baza gjashtëmuajshe, prej nga do të nxjerren raportet, të cilat do të shërbejnë për periodat vijuese të implementimit. Ndërsa në fund të periudhës së zbatimit të planit trevjeçar do të bëhet vlerësimi përfundimtar i zbatimit të këtij plani dhe do të hartohet raporti i cili do të shërbejë si burim për planifikimin e planit të ardhshëm disavjeçar.

PLANI I VEPRIMIT

0	Objektiva strategjike
0.0	Masa
	Veprimi
1	Ofrimi i shërbimeve cilësore gjithëpërfshirëse për fëmijët në komunë
1.1	Krijimi i një sistemi informues shumëdimensional për llojet e shërbimeve sociale në komunë
	Bëhet ekzaminimi/evidentimi i shërbimeve ndaj fëmijëve në Komunë
	Zhvillohet katalogu i llojeve të shërbimeve komunale dhe ofruesve të shërbimeve
	Organizohet një fushatë informuese përmes institucioneve publike, medias lokale dhe ueb faqes së komunës
1.2	Ndarja e fondit për fëmijët në rrethana të jashtëzakonshme
	Identifikohen nevojat për shërbime
	Kontraktohen operatorët ekonomikë për ofrimin e shërbimeve emergjente për fëmijët (si: mallëra, ushqim, transport, etj.)
1.3	Përkrahja në ekzekutimin e masave të diversitetit, masave edukative dhe dënimeve për fëmijë që kanë rënë në konflikt me ligjin
	Nënshkruhet një memorandum i mirëkuptimit në mes të Komunës dhe Shërbimi Sprovues
	Rritet komunikimi në mes të komunës dhe institucionit sprovues, për lehtësimin e procesit e adresimit të nevojave të fëmijëve në konflikt me ligjin
1.4	Zhvillimi i praktikave të prindërimit të mirë dhe disiplinimit pozitiv
	Përshtaten modulet/praktikat ekzistuese të prindërimit të mirë për nevoja të komunitetit.
	Krijohen kapacitetet njerëzore për ofrimin e moduleve të trajnimit (trajnim i trajnerëve), p.sh. psikologët në shkolla, edukatorët, profesionistët shëndetësorë, etj.
	Shpërndahen praktikat e prindërimit të mirë përmes trajnimeve/sesioneve informuese

1.5	Krijimi i mundësive të barabarta për të gjithë fëmijët për ta regjistruar, vizuar dhe përfunduar shkollën
	Bashkëpunohet me zyrën e regjistrimit civil dhe merren informata për të gjithë fëmijëve të moshës shkollore të zonës
	Regjistrohen nxënësit duke respektuar rregulloren komunale
	Mirëmbahet baza e të dhënave me të dhëna për nxënësit sipas modelit SMIA-s
	Funksionalizohen Ekipet për Parandalim dhe Reagim ndaj Braktisjes dhe Mosregjistrimit (EPRBM)
	Bashkëpunohet ngushtë me organizatat që punojnë në fushën e gjithëpërfshirjes në arsim
1.6	Ofrimi i shërbimeve profesionale nëpër shkolla
	Trajnohen mësimdhënës për identifikimin e hershëm të fëmijëve në nevojë për shërbime profesionale pedagogjike dhe psikosociale
	Krijohet/funksionalizohet mekanizmi për referimin e fëmijëve në nevojë për shërbime profesionale
	Identifikohen nevojat për mësimdhënës mbështetës për fëmijët me aftësi të kufizuara
	Punësohen mësimdhënësit mbështetës
1.7	Inspektimi i cilësisë së hapësirave shkollore
	Angazhohen ekipe profesionale për inspektim të gjendjes së shkollave (inspektim të vjetërsisë së objekteve, sanitarisë, hapësirave për lojë e rekreacion, pajisjeve shkollore, etj.)
	Inspektohen objektet shkollore në baza vjetore dhe hartohen raporte
	Ndërmerren masa përmirësuese bazuar në raportet
	Promovohen standardet për shkollat mike për fëmijë
1.8	Krijimi i mekanizmave brenda shkollave për mirëmbajtje të mjediseve shkollore
	Vetëdijësohen nxënësit dhe palët tjera për nevojën e mirëmbajtjes së shkollës
	Hartohet një udhëzues me praktika të mira të mirëmbajtjes së hapësirave shkollore

	Shpërblehen komunitetet më të veshme shkollore
1.9	Promovimi shëndetësor, përmes informimit, komunikimit dhe edukimit
	Ndërmerret fushatë vetëdijesuese për shëndetin dhe të ushqyerit e foshnjave, fëmijëve dhe adoleshentëve
	Organizohen ligjërata për edukimin shëndetësor dhe reprodktiv për nxënësit e shkollave, përmes sistemit të ligjëratave të profesionistëve shëndetësorë
	Organizohen ligjërata për parandalimin e abuzimit me substanca
1.10	Organizimi i vizitave multidisiplinare shëndetësore për fëmijët, në baza periodike
	Zhvillohen kapacitetet e profesionistëve shëndetësorë për kujdes shëndetësor ndaj nënës dhe fëmijës, për këshillim për të ushqyerit e foshnjave dhe fëmijëve të vegjël dhe për përkrahjen e zhvillimit në fëmijërinë e hershme.
	Organizohen vizita shëndetësore në shtëpi për nënat dhe fëmijët
	Zbatohen praktikat efektive të kujdesit perinatal
	Organizohet shërbimi i vizitave sistematike nëpër shtëpi, me komponentin e intervenimit shëndetësor edhe atij edukativ.
	Realizohen kontrollet sistematike shëndetësore nëpër shkolla
1.11	Identifikimi i hershëm i fëmijëve me nevoja të veçanta
	Përditësohet baza e të dhënave për fëmijët me nevoja të veçanta
	Promovohen shërbimet institucionale dhe të ofruesve të tjerë të shërbimeve për fëmijëve me nevoja të veçanta, me fokus në përfitimet e FNV dhe familjeve
	Hartohet/përdoret dokumenti (formulari) për deklarimin e prindit për gjendjen shëndetësore të fëmijës, gjatë regjistrimit në shkollë
	Bëhen vlerësime të fëmijëve në nevojë dhe rekomandohen masat që duhet ndërmarrë shkolla (mësimdhënësit, menaxhmenti i shkollës, prindërit)
1.12	Ofrimi i shërbimeve të veçanta për kategoritë e fëmijëve në nevojë
	Subvencionohen organizatat e licencuara që ofrojnë shërbime shumëdimensionale dhe rehabilitim të bazuar në bashkësi, për fëmijët me aftësi të kufizuar

	Identifikohen nevojat dhe sigurohet qasja fizike e fëmijëve me aftësi të kufizuara në hapësira publike
	Ofrohen programe të mbështetjes shtesë për fëmijët nga grupet e cënueshme (komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian, fëmijët në situatë rruge/lëmshëkërkuesit, fëmijët që punojnë, fëmijët e trafikuar, etj.), të tilla si mësimi shtesë përmes qendrave mësimore, përfshirja në aktivitete rekreative të qendrave rinore, sesione këshillimi, etj.
	Avancohet komunikimi ndërmjet palëve kryesore (Qendrës për Punë Sociale, Kujdesit Parësor Shëndetësor, Personelit Arsimor, Policisë, Gjykatës, Organizatave Joqeveritare, etj) për një referim dhe kujdes ndaj fëmijëve në nevojë
2	Zbatimi i programeve të vetëdijesimit dhe avokimit për mirëqenien e fëmijëve
2.1	Ngritja e kapaciteteve të politikëbërësve dhe zyrtarëve komunalë për aspekte të të drejtave të fëmijëve
	Ofrohen trajnimet për politikëbërësit dhe zyrtarët komunalë në fushën e të drejtave dhe mirëqenies së fëmijës
2.2	Organizimi i fushatave vetëdijesuese për të rriturit dhe për fëmijët
	Planifikohen dhe organizohen fushatat vetëdijesuese dhe shpërndahet material promovues për mbrojtjen e fëmijëve dhe të drejtat e tyre
2.3	Mbështetja e organizatave joqeveritare dhe institucioneve të pavarura në avokimin për të drejtat e fëmijës
	Përkrahet puna e organizatave joqeveritare, koalicioneve e rrjeteve që monitorojnë, promovojnë dhe mbrojnë të drejtat e fëmijëve
	Mundësohet dhe përkrahet puna e vetë strukturave organizative të fëmijëve dhe të rinjve
2.4	Promovimi i të drejtave të fëmijës përmes medias
	Ofrohen udhëzues dhe trajnime për zyren komunale për marrëdhënie me publikun, për sekretariatit dhe ekipit dhe mediat e profesionistët e mediave të shkruara dhe elektronike
	Përkrahen mediat që të promovojnë të drejtat e fëmijëve dhe që të paraqesin gjendjen e fëmijëve në mënyrë transparente e reale

	Organizohen forume diskutimi në mes komunës dhe mediave lidhur me standardet për mbrojtjen e identitetit dhe integritetit të fëmijëve
3	Krijimi i hapësirave publike të sigurta dhe miqësore për fëmijët
3.1	Sigurimi i sistemit të trafikut që është i sigurt dhe miqësor për fëmijët
	Hartohen dhe realizohen projekte për lirimin e trotuareve dhe vendkalimeve për këmbësorë, vendosjen e shenjave të vendkalimeve, vendosjen e barrierave, sinjalizimi i shtigjeve të biçiklistëve etj.
	Bëhet fushatë informimi me të gjithë pjesëmarrësit në trafik për sigurinë në trafik.
3.2	Eliminimi i rreziqeve dhe krijimi i mjedisit ekologjik
	Promovohet linja telefonike për publikun për raportimin e rreziqeve si dhe merren masa për eliminimin e tyre në afat sa më të shkurtër.
	Menaxhohen/sistemohen qentë endacakë
	Merren masa për të parandaluar rreziqet përreth shkollës (personat e paautorizuar, shitja e artikujve të dëmshëm, etj.)
	Rritet sipërfaqja e hapësirave të gjelbra e parqeve në qytet, si dhe pyjeve në pjesën rurale.
4	Zhvillimi i fëmijëve përmes sporteve, lojës dhe rekreacionit
4.1	Promovimi i sportit nëpër shkolla
	Ngriten kapacitetet e përfaqësuesve të shkollave për promovimin e sportit shkollor
	Krijohen/zvillohen klubet sportive shkollore
	Organizohen gara sportive mes shkollave
4.2	Funksionalizimi i klubeve sportive të kategorive të reja
	Nxitet rekrutimi i fëmijëve djem e vajza nëpër klube sportive
	Mbështetet komunikimi në mes të klubeve, shkollave dhe prindërve
	Organizohen kampe për identifikimin e talentëve në sporte

4.3	Promovimi i artit, kulturës dhe teknologjisë
	Nxitet themelimi/funksionimi i klubeve artistike e kulturore nëpër shkolla
	Organizohen aktivitete të përbashkëta të klubeve artistike e kulturore të shkollave dhe të organizatave të artit e kulturës si teatro, ansamble të këngëve e valleve, klube letrare, etj.
	Oftohen më shumë hapësira nëpër shkolla e gjetiu që fëmijët të zhvillojnë shkathtësitë teknologjike si: programim, kodim, ueb dizajn, etj.
4.4	Ofrimi i hapësirave joformale për rekreacion
	Inspektohen parqet ekzistuese dhe identifikohen nevojat për hapësira shtesë për lojë
	Intervenohet në adaptimin e hapësirave ekzistuese për lojë dhe në ndërtimin e hapësirave të reja
	Krijohen ekipet e përbashkëta për mirëmbajtjen e hapësirave rekreative
4.5	Angazhimi i fëmijëve në aktivitete të lira dobiprurëse për komunitetin
	Organizohen kampe të natyrës rekreative, edukative, mjedisore, etj. për fëmijët e shkollave dhe organizatave të fëmijëve
	Organizohen vizita e takime në institucione për mbrojtjen e të drejtave të njeriut/fëmijëve
	Angazhohen fëmijët dhe të rinjtë në aktivitete në përfitim të komunitetit (mbjellja e drunjëve, ofrimi i ndihmës së parë, evakuimi, siguria në trafik)
5	Sigurimi i pjesëmarrjes së fëmijëve në proceset vendimmarrëse për çështjet që lidhen me jetën e tyre
5.1	Përcaktimi dhe zbatimi i procedurave të konsultimit me fëmijët me rastin e vendimmarrjes
	Hartohet një udhëzues praktik për procedurat e konsultimit me fëmijë që në fazat e hershme të proceseve vendimmarrëse
	Monitorohet zbatimi i procedurave të konsultimit me fëmijë
5.2	Fuqizimi i organeve përfaqësuese të fëmijëve

	Nxitet funksionimi i rregullt i organeve përfaqësuese të nxënësve në të gjitha nivelet
	Trajnohen përfaqësuesit e nxënësve për udhëheqje dhe aktivizim qytetar
	Promovohet ndërmjetësimi në mes moshatarëve si qasje për të adresuar problemet, konfliktet, ngacmimet e dhunën në shkollë
6	Bashkërendimi i veprimeve të të gjitha palëve përmes procesit të koordinimit, si dhe përmes vlerësimit dhe raportimit për gjendjen e fëmijëve në komunë
6.1	Vlerësimi i ndikimit në fëmijë dhe raportimi për gjendjen e fëmijëve
	Realizohet një studim bazë lidhur me të gjitha aspektet e qeverisjes, që do të shërbejë për monitorim e vlerësim të zbatimit të planit të punës
	Bëhet vlerësimi periodik i ndikimit të aspekteve të qeverisjes lokale dhe aspekteve të planit të punës për të drejtat e fëmijës
	Diskutohen raportet në nivel të ekipit komunal dhe po ashtu përfshihen në politikat dhe praktikatat të qeverisjes lokale
6.2	Koordinimi me palët relevante
	Mbahet komunikim e bashkëpunim sipas nevojës me palët e tjera në nivel qendror, lokal dhe në nivel të komunitetit
6.3	Vlerësimi dhe raportimi
	Bëhet vlerësimi periodik (çdo 6 muaj) i zbatimit të planit të punës dhe hartohet raporti
	Bëhet vlerësimi përfundimtar i zbatimit të planit të punës dhe hartohet raporti përfundimtar

SHTOJCA: PLANI I DETAJUAR I VEPRIMIT

Plani i detajuar i veprimit (me bartësit, shtrirjen kohore, nevojat buxhetore dhe burimet e financimit) është dhënë si shtojcë në një dokument Exceli

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVA

KOMUNA E PEJËS / MUNICIPALITY OF PEJA / OPŠTINA PEĆ

**PLANA RADA
ZA
OPŠTINSKU EKIPU ZA DEČIJA PRAVA, PEĆ
(2024 – 2026.)**

Peć, Juli 2023

SKUPŠTINA OPŠTINE PEĆ

I. Br: 400-01/53082, dana: 27. Jula 2023.

Na osnovu člana 12 tačka 2, člana 17 stav 1 tačka s) Zakona br. 03/L – 040 o Lokalnoj Samoupravi (Služeni List Republike Kosovo br.28 od 04. Juna 2008), člana 20 zakona. 06/L-084 o zaštiti dece, člana 13 administrativne Uredbe VRK o Osnivanju i Funkcionisanju Ekipe za Dečja Prava, člana 20 stav 1, tačka 1.4 Statuta Opštine Peć, Skupština Opštine Peć je na sednici održanoj 27.jula 2023, posle postupka javne rasprave, donela ovu:

ODLUKU

Br.52/2023

O usvajanju Plana Rada Opštinske Ekipe za Dečja Prava, Peć (2024-2026)

1. **USVAJA SE** Plan Rada Opštinske Ekipe za Dečja Prava, Peć (2024-2026).
2. Sastavni deo ove odluke je Plan Rada Opštinske Ekipe za Dečja Prava, Peć (2024-2026).
3. Za primenu ove odluke zadužen je Direktor za Socijalnu Dobrobit i Gradonačelnik Opštine Peć.
4. Ova odluka stupa na snagu 15 dana posle registracije u Kancelariji za Protokolisanje u MALV-u, kao i 7 dana posle objavljivanja na web stranici Opštine Peć.

**PRESEDAVAJUĆI SKUPŠTINE,
Rexhep Kurtbogaj**

Odluka se dostavlja:

- 1x1. MALV-u
- 1x1. Gradonačelniku Opštine
- 1x1. Direktoratu za Socijalnu Dobrobit
- 1x1. Arhivi.

Sadržaj

PREDGOVOR	Error! Bookmark not defined.
UVOD	4
GLOBALNI, NACIONALNI I LOKALNI KONTEKST	5
PRINCIPI I VREDNOSTI	6
NAŠ CILJ	7
PODRUČJE DELOVANJA	7
CILJEVI, MERE I AKCIJE	8
OBJEKTIVA 1: Pružanje sveobuhvatnih kvalitetnih usluga za decu u opštini	8
OBJEKTIVA 2: Implementacija programa podizanja svesti i zagovaranja za dobrobit dece	10
OBJEKTIVA 3: Stvaranje sigurnih javnih prostora prilagođenih deci	Error! Bookmark not defined.
OBJEKTIVA 4: Razvoj dece kroz sport, igru i rekreaciju	12
OBJEKTIVA 5: Osigurati učešće dece u procesima donošenja odluka o pitanjima vezanim za njihov život	13
OBJEKTIVA 6: Koordinirati delovanje svih strana kroz proces koordinacije, kao i kroz procenu i izveštavanje o položaju dece u opštini	14
AKCIONI PLAN	14
DODATAK: DETALJNI AKCIONI PLAN	21

UVOD

REČ GRADONAČELNIKA

Plan rada za prava deteta je inicijativa koja vodi ka poboljšanju uslova života i prava dece u našem gradu Peći.

U Opštini Peć, odlučni smo da obezbedimo bezbedno i zaštićeno okruženje za našu decu. Kroz Akcioni plan za prava dece cilj nam je da podignemo svest o pravima dece i odgovorimo na izazove sa kojima se suočavaju u svakodnevnom životu.

Nesumnjivo, među ključnim ciljevima i prioritetima našeg plana su unapređenje obrazovanja, preduzimanje mera za obezbeđivanje ravnopravnog i kvalitetnog pristupa obrazovanju za svu decu naše opštine. Stoga ćemo razvijati programe koji će stvoriti bezbedno i prikladno okruženje za učenje, ne zaboravljajući da pružimo podršku deci sa posebnim potrebama.

Vodićemo računa da zaštitimo decu od nasilja i zlostavljanja, ne tolerišući bilo koji oblik nasilja ili zlostavljanja nad decom, te ćemo preduzeti mere za podizanje svesti u zajednici kako bismo osigurali trenutnu pomoć i zaštitu deci koja su žrtve nasilja.

Nećemo zapostaviti promociju zdravlja i blagostanja, u cilju poboljšanja zdravlja i dobrobiti dece u našoj opštini. Organizovaćemo preventivne zdravstvene programe, podsticati zdravu ishranu i fizičke aktivnosti i pružati psihološku podršku deci i njihovim porodicama.

Međutim, ulagaće se i u sportsku infrastrukturu koja će inspirisati više sportskih aktivnosti u svim uzrastima, izgradnju fudbalskih terena i otvaranje novih prostora za mlade sportske talente. Za decu će se kontinuirano organizovati sportske, kulturne i omladinske aktivnosti koje će ih inspirisati da razviju svoje strasti.

Nikada nećemo prestati da ulažemo u školsku infrastrukturu i prava sredstva za zadovoljenje potreba dece, kao i izgradnju zaštitnih mehanizama za njihovo spašavanje od nasilja i potencijalne opasnosti.

Moramo svi zajedno raditi na osiguravanju održivog napretka za prava dece i njihovu dobrobit.

Na kraju, posebna pohvala i zahvalnost za posvećenost i angažovanje sastavljača plana rada za Opštinsku ekipu za prava deteta u Peći (2024-2026).

S poštovanjem,
Gazmend Muhaxheri
Gradonačelnik Opštine Peć

UVOD

Opština Peć pridaje značaj dobrobiti svih svojih građana. Opštinska vlast svojim politikama i praksom pruža kvalitetne usluge građanima, bez obzira na njihovu pripadnost po bilo kom osnovu. Međutim, deca su grupa građana koji se smatraju posebnom kategorijom u pogledu uživanja svojih ljudskih prava. Zbog starosti još uvijek nemaju potpuni fizički, kognitivni i emocionalni razvoj i zavise od odraslih da uživaju svoja prava. Kao opština, odlučni smo da zaštitimo njihova prava i obezbedimo uslove za njihov puni razvoj. Ova odlučnost se ogleda u našoj politici upravljanja prema deci.

Ovaj nacrt dokumenta će poslužiti kao radni dokument za opštinski tim za prava deteta, telo koje je opština nedavno osnovala da neguje politike i prakse u vezi sa pravima i zaštitom deteta. Plan rada je sačinjen u skladu sa promovisanom praksom gradova prijatelja dece i sadrži različite oblasti delovanja neophodne za ostvarivanje prava dece i njihovu zaštitu.

Proces izrade plana rada bio je dinamičan proces sa širokim učešćem, uključujući opštinske sektore, centralne institucije, specijalizovane organizacije u oblasti dječije zaštite, kao i samu decu organizovanu u Dečjoj Skupštini Opštine i monitoring grupu „Respect our rights“.

Neke od radnji koje su prethodile izradi ove strategije su:

- Organizovane su preliminarne konsultacije sa raznim stranama koje su pomogle u prikupljanju osnovnih informacija i pripremi procesa planiranja;
- Organizovana je dvodnevna radionica planiranja sa učešćem na kojoj su identifikovane oblasti delovanja, kao i definisana logika intervencije;
- Organizovane su konsultacije sa predstavnicima dece iz Skupštine Dječije opštine i grupe “Respect our Rights” kako bi se dobila perspektiva dece i njihovi predlozi u vezi sa planom rada;
- Održan je naknadni sastanak sa radnom grupom na opštinskom nivou za validaciju sadržaja plana rada.

Ceo proces je vodio šef Ekipe za Dečja Prava, ujedno i Gradonačelnik Opštine Peć, g. Gazmend Muhaxheri i zamenica vođe tima gđa. Albulena Bajraktari, direktorka Socijalne Dobrobiti, a podršku su pružile organizacije Syri i Vizioni i Save the Children Kosovo, uz pomoć angažovanih konsultanata.

GLOBALNI, NACIONALNI I LOKALNI KONTEKST

Nema sumnje da je Konvencija o pravima deteta ¹osnova svakog delovanja u oblasti dečjih prava. Njeni principi su prihvaćeni u međunarodnim politikama koje utiču na živote dece, ali i u domaćim i lokalnim politikama. Shodno tome, i ovaj plan rada izgrađen na vodećim principima Konvencije.

Na nivou države, kroz strategije se planira delovanje za prava deteta i zaštitu dece. Tako, kao i prethodne strategije, Strategija za prava deteta 2019 - 2023 ²definiše obavezu vlasti na

---

¹ <https://www.unicef.org/montenegro/media/9291/file/MNE-media-MNEpublication505.pdf>

² <https://kryeministri.rks-gov.net/ē-p-content/uploads/2022/05/Alb-Track-Changes-Strategjia-per-te-drejtat-e-femijive-FINAL-12032019.pdf>

lokalnom i lokalnom nivou za upravljanje koje omogućava ostvarivanje prava deteta. Drugi strateški cilj ove strategije zahteva da lokalne vlasti daju prioritet pravima dece u cilju poboljšanja života dece u okviru svoje nadležnosti u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Konvencije o pravima deteta i lokalnog pravnog okvira.

Na Kosovu već dugo ne postoji zakon o zaštiti dece. Ovaj zakon je 2019. godine usvojen i otvorio put njegovoj operacionalizaciji kroz podzakonske akte i stvaranje i rad zaštitnih mehanizama za djecu. Tako je Zakonom o zaštiti dece³ ,između ostalog, određeno da se Ekipe za prava deteta formira u svim opštinama Republike Kosovo na nivou političkog odlučivanja. U članu 20. date su i konture delokruga ovog tima. Vlada Kosova je 2022. godine donela administrativno uputstvo 06/2022⁴ za osnivanje i rad tima za prava deteta, kojim se utvrđuje način osnivanja i aspekti rada ovog tima.

Na lokalnom nivou, Opština već ima iskustva sa politikama i dokumentima koji su fokusirani na prava deteta i zaštitu dece. U 2018. godini urađen je trogodišnji plan rada za zaštitu deteta i porodice od zlostavljanja, koji se sprovodi na nivou Direktorata za Zdravstvo i Socijalnu Dobrobit. Iste godine je Skupština Opštine donela Pravilnik o ostvarivanju prava deteta kroz sistem opštinske uprave. Svrha pravilnika je bila da doprinese stvaranju opštine po meri dece kroz sistem opštinske uprave. Istovremeno, pravilnik u potpunosti predstavlja koncept opštine po meri dece.

Gradonačelnik opštine je, u skladu sa AU 06/2022, 6. oktobra 2022. godine doneo odluku o formiranju Ekipe za prava deteta. Konstitutivni sastanak za formiranje ekipe održan je 24.11.2022.

Ovaj trogodišnji plan rada Ekipe za prava deteta sačinjen je u skladu sa principima Konvencije o pravima deteta, sa politikama na centralnom i lokalnom nivou, kao i sa konceptom opština prijatelj djece.

NAČELA I VREDNOSTI

U Opštini Peć se promovise model lokalne uprave koji podjednako služi svim svojim građanima, nudeći istovremeno mogućnosti da svi iskažu svoje potencijale i aktivno doprinose opštem društvenom blagostanju. Takav model se promovise i u odnosu na decu. Oni nisu pasivni primaoci usluga za odrasle, već aktivni članovi zajednice. Oni se tako tretiraju, uključujući ih u opštinske procese koji se odnose na njihov život i stvaranje uslova za razvoj njihovog punog potencijala. Kao tim i kao opština, odlučni smo da procesi u opštini ne budu samo „za decu“ već i „sa decom“.

U našem timskom radu rukovodimo se osnovnim principima prava deteta koja su sadržana u Međunarodnoj konvenciji o pravima deteta:

- **Nediskriminacija** – sva deca treba da uživaju sva prava. Nijedno dete ne bi trebalo da trpi diskriminaciju po bilo kom osnovu.
- **Najbolji interesi deteta** – prilikom donošenja odluka koje se tiču dece, najbolji interesi deteta moraju se prvenstveno uzeti u obzir.

³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=20844>

⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=61596>

- **Život, opstanak i razvoj** – svoj deci treba osigurati opstanak i razvoj u najvećoj mogućoj meri. Razvoj uključuje i dimenziju kvaliteta: ne samo fizičko zdravlje, već i mentalni, emocionalni, kognitivni, društveni i kulturni razvoj.
- **Stavovi deteta** – deca treba da imaju slobodu da izraze svoje stavove o bilo kojoj stvari koja ih se tiče i tim stavovima treba dati odgovarajuću težinu u skladu sa uzrastom i zrelošću dece.

Negujemo izgradnju opštine prijatelj dece kroz **zajedničke vrednosti** . Ove vrednosti se odnose na opštinu u kojoj važi za decu:

- Saslušaju se i imaju uticaj;
- Zaštićeni su od nasilja i zlostavljanja;
- Osećaju se sigurno;
- Igraju se i zabavljaju;
- Oni su slobodno uključeni;
- Stvaraju prijateljstva i osećaju se povezanim sa zajednicom;
- Imaju prilike za učenje i razvoj veština;
- Osećaju se poštovanim;
- Stvaraju osećaj odgovornosti prema sebi i drugima.

NAŠ CILJ

Stvaranje sistema opštinske uprave koji obezbeđuje zaštitu, razvoj i dobrobit dece opštine, kroz koordinaciju svih opštinskih sektora i saradnju sa svim stranama.

Ponudićemo model lokalne uprave koji će imati najbolje interese dece opštine kao prioritet. Koordinirajući rad svih opštinskih sektora, ponudićemo višedimenzionalne usluge za decu. U svim oblastima delovanja stvaraćemo kooperativne veze sa partnerima i zajednicom, kako bismo stvorili prijatno i pogodno okruženje za život dece. Stalno ćemo voditi računa o aktivnom uključivanju same dece u sve procese donošenja odluka u opštini vezano za njihov život. Uvereni smo da će samo tako naša deca postati savesni građani.

PODRUČJE DELOVANJA

U okviru plana rada identifikovano je šest oblasti delovanja. Ove oblasti, iako različite, nikako se ne mogu tretirati kao jedna. Naprotiv, oni su usko povezani i međusobno se nadopunjuju, čineći plan rada koherentnim i sveobuhvatnim.

1. Kvalitetne usluge za decu

2. Podizanje svesti i zagovaranje za decu

3. Bezbedan i prijateljski prostor za decu

4. Sport, igre i rekreacija za decu

5. Učešće dece

6. Koordinacija, procena i izveštavanje

CILJEVI, MERE I AKCIJE

Ove prioritetne oblasti su prevedene u strateške ciljeve i dalje sadrže mere koje ispunjavaju ove ciljeve. Svaka mera u okviru relevantnog cilja dalje je raščlanjena na konkretne akcije, koje služe kao vodič u fazi implementacije plana rada.

CILJ 1: Pružanje sveobuhvatnih kvalitetnih usluga za decu na području opštine

Želimo da unapredimo usluge sektora kao što su socijalna zaštita, obrazovanje, zdravstvo, javne usluge, nudeći deci opštine najbolje uslove i podržavajući puni razvoj dece. U ovim sektorima će se identifikovati specifične potrebe i vrste osnovnih usluga koje treba poboljšati ili čak dodatne usluge. Posebna pažnja će biti posvećena kategorijama dece koja su najugroženija, kao što su deca iz porodica koje su korisnici šeme socijalne pomoći, deca sa smetnjama u razvoju, deca u vanrednim okolnostima i dr.

Pored pružanja usluga za decu, porodicama i zajednici će biti ponuđena podrška kroz edukaciju, kao i razvoj kapaciteta stručnjaka u različitim oblastima za poboljšanje kvaliteta usluga koje pružaju.

1.1 Stvaranje multidimenzionalnog informacionog sistema o vrstama socijalnih usluga u opštini

Biće stvoren sistem za informisanje javnosti o svim uslugama koje se nude u opštini. Prvo će se dokumentovati sve usluge za decu. Zatim će se izraditi katalog vrsta socijalnih usluga koje se nude i pružatelja usluga. Bit će organizovana informativna kampanja putem javnih institucija, lokalnih medija, web stranice opštine i drugih kanala komunikacije.

1.2 Dodela sredstava za decu u vanrednim okolnostima

Deci koja se nalaze u izuzetnim okolnostima potrebna je institucionalna podrška u smislu pružanja stručnih usluga, ali i pružanja logističkih usluga, kao što su hrana, prevoz, smeštaj itd. Iz tog razloga će se obezbediti hitna sredstva za ovu decu i stvoriće se sistem

za upravljanje ovim finansiranjem i hitnim službama. Potrebe za hitnim službama će biti identifikovane i ekonomski operateri će biti ugovoreni za pružanje ovih usluga.

1.3 Jačanje koncepta hraniteljske i srodničke porodice

Koncept hraniteljske i srodničke porodice pokazao se uspešnim, zbog čega je i predviđen Zakonom o Zaštiti Dece. Promovišaćemo to kao uslugu i preduzeti kampanju za povećanje broja ovih porodica. Identifikovaćemo i proceniti porodice domaćina i srodničke porodice i obučiti ih. Postupanje prema deci u ovim porodicama će se pratiti.

1.4 Razvijanje dobrog roditeljstva i prakse pozitivne discipline

Postojeći moduli dobrog roditeljstva biće prilagođeni potrebama zajednice. Isto tako, stvoriće se ljudski kapaciteti za obezbeđivanje modula obuke, a dobre roditeljske prakse će se širiti kroz obuku i informativne seanse.

1.5 Stvaranje jednakih mogućnosti za svu decu da se upišu, pohađaju i završe školu

Obavezno obrazovanje znači da svako dete školskog uzrasta pohađa školu. Međutim, i u našoj opštini susrećemo se sa slučajevima neupisivanja, neredovnog pohađanja i napuštanja škole. Preduzećemo mere za inkluzivno obrazovanje. Uspostavit će se komunikacioni sistem između škola i matičnih službi za dobijanje podataka o deci školskog uzrasta sa područja kojem škole gravitiraju, kako bi se olakšao proces registracije u školu. Škole će održavati bazu podataka o učenicima zasnovanu na modelu Sistema za upravljanje informacijama o obrazovanju (EMIS). Dalje, biće operacionalizovani timovi za prevenciju i odgovor na napuštanje i neupisivanje (EPRBM), kao i bliska saradnja sa organizacijama koje rade na polju inkluzivnosti u obrazovanju.

1.6 Pružanje stručnih usluga u školama

Nastavnici će biti osposobljeni za ranu identifikaciju dece kojoj su potrebne stručne pedagoške i psihosocijalne usluge, biće kreiran/ funkcionalizovan mehanizam za upućivanje dece kojoj su potrebne stručne usluge. Takođe će biti identifikovane potrebe za pomoćnim nastavnicima za decu sa smetnjama u razvoju i ovi nastavnici će biti angažovani u školama opštine.

1.7 Inspekcija kvaliteta školskih prostorija

Stanje školskih objekata mnogo utiče na kvalitet obrazovanja. Stoga će stručni timovi pregledati stanje škola (provera starosti objekata, sanitarnih uslova, prostora za igru i rekreaciju, školske opreme i sl.). Ovi timovi će svake godine pregledati školske objekte i izdavati izvještaje o evaluaciji. Na osnovu izvještaja, preduzeće se mere poboljšanja kako bi se stvorili objekti prilagođeni deci i školsko okruženje. Kontinuirano će se promovirati standardi škola prilagođenih deci.

1.8 Stvaranje mehanizama unutar škola za održavanje školskog okruženja

Održavanje školskih objekata treba da bude stalni dio školske kulture. Stoga, kako bi se osigurala posvećenost svih strana u školi u ovom pogledu, učenici i druge strane će biti svjesni potrebe za održavanjem i brigom o školskom okruženju. Biće izrađen vodič sa dobrim praksama za održavanje školskih prostora. Svake godine će se dodeliti nagrade najvrednijim školskim zajednicama.

1.9 Promocija zdravlja kroz informacije, komunikaciju i edukaciju

Zdravlje će se promovirati kroz kampanju podizanja svijesti o zdravlju i ishrani beba, dece i tinejdžera, kao i kroz zdravstveni odgoj građana i predavanja o zdravstvenom i reproduktivnom obrazovanju za učenike škola. Takođe, biće organizovana predavanja o prevenciji zloupotrebe supstanci.

1.10 Organizacija multidisciplinarnih zdravstvenih poseta djece na periodičnoj osnovi

Vodit će se računa o pružanju individualnih zdravstvenih usluga za svako dete. Stoga će se razvijati kapaciteti zdravstvenih radnika za zdravstvenu zaštitu majke i deteta, savetovanje o ishrani dojenčadi i male dece i podršku u ranom razvoju dece. Biće organizovana usluga sistematskih kućnih poseta, koja će pored zdravstvene intervencije imati i edukativnu komponentu. Sprovedeće se efikasna perinatalna nega i prakse poseta majki i dece. U školama će se vršiti i sistematski zdravstveni pregledi.

1.11 Rana identifikacija dece sa posebnim potrebama

Baza podataka za decu sa posebnim potrebama će se ažurirati. Promovirati će se institucionalne usluge i usluge drugih pružalaca usluga za decu sa posebnim potrebama, sa fokusom na dobiti DPP-a i njihovih porodica.

Obrazac će se sačiniti i koristiti za izjašnjavanje roditelja o zdravstvenom stanju deteta prilikom upisa u školu. Za onu decu koja imaju parametre koji identifikuju potrebu za detaljnijom kontrolom, izvršiće se procene i preporučiće se mere koje treba preduzeti od strane škole (nastavnici, uprava škole, roditelji).

1.12 Pružanje posebnih usluga za kategorije ugrožene dece

Multidimenzionalne usluge i rehabilitacija u zajednici za FNV će se pružati kroz subvencioniranje organizacija koje imaju dozvolu za pružanje ovih usluga. Vodiće se računa da se deci sa smetnjama u razvoju obezbedi fizički pristup javnim prostorima, pre utvrđivanja potreba za obezbeđivanjem fizičkog pristupa. Dalje, biće ponuđeni dodatni programi podrške za decu iz osetljivih grupa (zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, deca/prosjaci sa ulice, deca koja rade, deca žrtve trgovine ljudima, itd.). Takvi programi će biti dodatno učenje kroz centre za učenje, uključivanje u rekreativne aktivnosti omladinskih centara, savjetovališta itd.

CILJ 2: Implementacija programa podizanja svijesti i zagovaranja za dobrobit dece

Želimo da, u saradnji sa našim partnerima, stvorimo efikasan sistem da odrasli, ali i sama deca, budu svesni prava dece, njihovog blagostanja i opštine koja im je naklonjena. Programi za informisanje i profesionalni razvoj za sve strane, uključujući kreatore politike i više opštinske zvaničnike, su od posebne važnosti. Istovremeno ćemo podsticati organizacije civilnog društva, nezavisne agencije da se zalažu za decu. U međuvremenu, mediji će se koristiti i za promociju prava deteta.

2.1 Izgradnja kapaciteta kreatora politike i opštinskih službenika za aspekte prava deteta.

Smatra se važnim da kreatori politike i opštinski službenici, kao nosioci funkcija, budu dobro informisani i da imaju sposobnost da procene i prosude aspekte prava deteta.

Zbog toga će za njih biti organizovana obuka na teme priznavanja i promocije dečijih prava, međunarodnih instrumenata, zakonodavstva i propisa koji se odnose na prava djeteta, procene i izveštavanja o stanju dece, standarda rada, javnih ulaganja u decu itd.

2.2 Organizacija kampanja podizanja svesti za odrasle i decu

Građani bi trebali biti svesni atributa opštine prijatelja dece i postati aktivni kao odgovorni građani. Stoga će biti organizovane kampanje podizanja svesti za odrasle i decu. Kampanje će uključivati javna predavanja, distribuciju promotivnog materijala, obezbeđivanje treninga sa stručnjacima iz različitih oblasti kao i sa roditeljima itd, dok će deci biti ponuđeni programi o ljudskim pravima i demokratskom građanstvu u okviru školskog programa i kroz neformalno obrazovanje.

2.3 Podrška nevladinim organizacijama i nezavisnim institucijama u zagovaranju prava deteta

Bićemo transparentni i spremni da razmotrimo i odgovorimo na mišljenja svih strana u vezi sa opštinskim upravljanjem. S obzirom na odgovorno delovanje prema deci, držaćemo svoja vrata otvorena za nevladine organizacije, koalicije i mreže koje prate, promovišu i štite prava dece. Štaviše, njihov rad će biti podržan. Biće omogućen i podržan rad samih dečijih i omladinskih organizacija u zagovaranju njihovih prava.

2.4 Promocija dečijih prava putem medija

Korišćenje različitih medija za plasiranje vesti koje su važne za decu i u njihovom najboljem interesu je veoma važno. Da bi se to osiguralo, biće obezbeđene smernice i obuka za opštinsku kancelariju za odnose s javnošću, za sekretarijat ekipe, kao i za profesionalce u medijima i štampanim i elektronskim medijima. Mediji će biti podržani da promovišu prava dece i da na transparentan i realan način predstave situaciju dece. Takođe, biće organizovane tribine između opštine i medija o standardima zaštite identiteta i integriteta dece.

CILJ 3: Stvaranje sigurnih javnih prostora prilagođenih deci

Želimo da prostori koje deca posećuju budu potpuno sigurni za njih i da se osećaju sigurno u svakom trenutku, čak i kada su sami. Opština će aktivno uključiti decu i roditelje u konsultacije tokom urbanističkog planiranja, poboljšati kolektivnu higijenu, stvoriti uslove za slobodno kretanje i bezbjedno odvijanje saobraćaja, izbegavati rizike na javnim površinama i stvarati ekološki ambijent.

3.1 Obezbeđivanje saobraćajnog sistema koji je siguran i prilagođen deci

Na području opštine saobraćaj je opterećen velikim brojem vozila i ima problema sa parkingom, pešačkim i biciklističkim stazama. Ova situacija najviše ugrožava decu. Kako bi se ovo stanje poboljšalo, izradiće se i realizovati projekti oslobađanja trotoara i pešačkih prelaza, postavljanja znakova za prelaze, postavljanja barijera, biciklističkih staza itd. U međuvremenu će biti sprovedena informativna kampanja o bezbednosti saobraćaja sa svim učesnicima u saobraćaju.

3.2 Otklanjanje rizika i stvaranje ekološkog okruženja

Javni prostori često predstavljaju opasnost za decu, zbog oštećenja ovih prostora. Zbog toga će se javni prostori sistematski pratiti kako bi se identifikovali mogući rizici za decu

(korita reka, deponije, ruševine, nepokrivene jame i bunari, neobeleženi trotoari i šetališta, dječje igračke itd.) i poduzete mjere za njihovo otklanjanje. Opština će se takođe osloniti na pomoć javnosti u prijavljivanju ovakvih rizika. Tako će se promovisati telefonska linija za prijavu rizika u javnosti, te će se preduzeti mjere za njihovo otklanjanje u najkraćem mogućem roku. Ova telefonska linija može biti 112 ili slična linija.

Zbog velike koncentracije dece oko škola, poduzimat će se mere za sprečavanje opasnosti oko škole, koje mogu proizaći od prisustva sumnjivih osoba, prodaje štetnih predmeta i sl. Takođe, na opštinskom nivou iu saradnji sa centralnim nivoom biće urađena sistematizacija pasa lualica.

Radiće se i na povećanju zelenih površina i parkova u gradu, kao i šuma u ruralnom delu.

CILJ 4: Razvoj dece kroz sport, igru i rekreaciju

Igra, rekreacija i sport važni su elementi razvoja dece i segmenti u kojima ispoljavaju svoje talente. Stoga će se promovisati učešće dece u sportskim klubovima i ustanovama kulture. Škole će biti institucije koje će mimo formalnog nastavnog plana i programa stvarati prostor i mogućnosti za slobodno vreme, rekreaciju i sport za učenike. Isto tako, škole će uspostaviti veze sa sportskim, umjetničkim i kulturnim društvima, kako bi djeca dalje razvijala svoje talente u oblastima za koje su zainteresovana. Javni prostori će biti prilagođeni za zabavu i slobodno vreme za decu u naselju.

4.1 Promocija sporta u školama

Na nivou škole će se razvijati ljudski kapaciteti koji će preuzeti odgovornost za promociju školskog sporta. Formiraće se sportski klubovi na nivou škole i organizovati školska takmičenja u raznim sportovima. Naglasak će biti stavljen na rodnu inkluziju i razbijanje rodni stereotipa.

4.2 Funkcionalizacija sportskih klubova novih kategorija

Radit ćemo sa postojećim sportskim klubovima na aktiviranju klubova za nove kategorije za devojčice i dečake. U cilju regrutovanja dece i mladih u klubove, sarađivaće sa školama i održavati kampove za identifikaciju talenata.

4.3 Promocija umetnosti, kulture i tehnologije

U školama će biti priređivani umetnički i kulturni programi u kojima će deca pokazati svoje veštine. Školski umetnički i kulturni klubovi će se povezivati sa umetničkim i kulturnim organizacijama kao što su pozorišta, ansambli pjesme i igre, književni klubovi itd., kako bi pružili dodatne mogućnosti deci koja imaju sklonosti ka ovim oblastima. Isto tako, škole i institucije će biti podržane u promociji prostora za programiranje, kodiranje, web dizajn itd. Takve prakse koje su već uspostavljene na nivou škole i dalje će se razvijati.

4.4 Pružanje neformalnih prostora za rekreaciju

Naša naselja bi trebala ponuditi prostore za rekreaciju u kojima se deca mogu opustiti i družiti. Iz tog razloga će se sagledati stanje sa postojećim parkovima i utvrditi potrebe za dodatnim igralištima. Nadalje, radit će se i na adaptaciji postojećih prostora za igru i na izgradnji novih prostora. Sve će to biti urađeno u skladu sa standardima sigurnih prostora

prilagođenih deci. Partnerstvo između opštine i zajednice stvorice se pomoću zajedničkih timova za održavanje rekreativnih prostora. Kako bi se ovi prostori zajednice pretvorili u inkluzivne prostore, identificiraće se rekreativne potrebe dece sa posebnim potrebama i njihovo uključivanje u postojeće parkove.

4.5 Angažovanje dece u slobodnim aktivnostima koje su korisne za zajednicu

Jednako je važno da se deci ponudi mogućnost da ovo slobodno vreme iskoriste za aktivnosti koje su korisne za zajednicu. Na taj način razvijaju građanske vrednosti i odgovornost za zajednicu. Opština će podržati organizovanje kampova sa decom i mladima iz različitih škola, ali i onih iz dečjih organizacija. Ovi kampovi će biti rekreativni, edukativni, ekološki itd. Organizovaće se edukativne i kulturne posete i susreti u institucijama koje štite prava dece. Deca i mladi će se baviti aktivnostima za dobrobit zajednice, kao što su sadnja drveća, pružanje prve pomoći, evakuacija, bezbednost saobraćaja itd.

OBJEKTIVA 5: : Obezbeđivanje učešća dece u procesu donošenja odluka o pitanjima vezanim za njihov život

Želimo da deca, zavisno od svojih kapacitetima, aktivno učestvuju u donošenju odluka za opštinu, posebno onih koje su direktno vezane za njihov život. Također ćemo pomoći porodicama da slede ovaj pristup od ranog detinjstva, kad god se odlučuje o životu njihove dece. Obrazovne institucije imaju veliku ulogu u osnaživanju dece da učestvuju. Dečjim reprezentativnim strukturama na različitim nivoima biće ponuđen prostor za delovanje i podrška odraslih u razvoju njihovih kapaciteta. Organi za donošenje odluka u svim sektorima opštine će pratiti procedure konsultacija sa decom pre donošenja odluka koje utiču na život dece.

5.1 Utvrđivanje i sprovođenje procedura za konsultacija sa decom pri odlučivanju

Biće definisane procedure za konsultacije dece za sve stranke u opštini koje donose odluke vezane za decu i uopšte za građane opštine. Ove procedure će biti predstavljene kroz praktični vodič. Pratiće se sprovođenje konsultativnih procedura sa decom od strane svih opštinskih sektora u slučajevima izrade razvojnih projekata, strategija i akcionih planova, u slučaju planiranja budžeta i dr.

5.2 Osnaživanje predstavničkih tela dece

Saveti učenika su učenička tela predviđena zakonom. Iako su uspostavljeni u svim školama, njihovo delovanje, uključujući način biranja i mandat njihovog angažovanja, daleko je od standarda demokratskog predstavljanja. Stoga će se podsticati redovno funkcionisanje predstavničkih tela učenika na svim nivoima, počevši od veća učenika u odeljenjima, do Dečje Skupštine Opštine. Ova tela bi trebala biti inkluzivna u smislu rodne, geografske, etničke zastupljenosti itd. Nadalje, kapaciteti dece za demokratsko učešće u školi i životu zajednice će se razvijati kroz module obuke za liderstvo i građansku aktivaciju. Bitan aspekt je regulisanje odnosa između samih učenika. Iz tog razloga će se promovirati medijacija među vršnjacima kao pristup rešavanju problema, sukoba,

uznemiravanja i nasilja u školi, ali i u susedstvu. Identificirat će se deca koja mogu biti angažirana kao posrednici i biće obučeni za aspekte vršnjačkog posredovanja.

OBJEKTIVA 6: Organizovanje delovanja svih strana kroz proces koordinacije, kao i kroz procenu i izveštavanje o položaju dece u Opštini

Želimo da celi proces implementacije plana rada odražava dobro upravljanje prilagođeno deci. Stoga je veoma važno da ovaj proces bude sveobuhvatan, gdje će sve strane koordinirati akcije u cilju rešavanja mera definisanih planom rada. Dok, da bismo osigurali kvalitet, potreban nam je razvoj instrumenata za procenu uticaja na decu i izrada izveštaja o položaju dece u Opštini.

6.1 Procena uticaja na decu i izveštavanje o položaju dece

Cijeli proces upravljanja prijateljski za decu, koordiniran kroz plan rada, mora proći kroz proces procene uticaja koji ima na decu. Stoga će se prvo napraviti osnovna studija koja se odnosi na sve aspekte upravljanja, koja će služiti za praćenje i procenu implementacije plana rada. Zatim će se vršiti periodična procena uticaja aspekata lokalne uprave i aspekata plana rada za prava deteta. Izveštaji sa procene će se raspravljati na nivou opštinskog tima i također će biti uključeni u politike i prakse lokalne uprave.

6.2 Koordinacija sa relevantnim stranama

Pristup saradnje sa svim stranama je princip rada opštinske vlasti u nastojanju da se izgradi opština prijateljska za decu. Stoga ćemo održavati kontinuiranu komunikaciju i saradnju sa različitim stranama kako na lokalnom nivou (sa organizacijama, neformalnim grupama, mjesnim zajednicama, vijećima, itd.), tako i na regionalnom i centralnom nivou (sa centralnim/regionalnim institucijama koje pružaju usluge na opštinskom nivou, ali i sa centralnom vlasti). Ovo će nam pomoći da obezbedimo dobre politike za decu, kao i da zatražimo dodatnu podršku od centralnog nivoa za potrebe dece opštine.

6.3 Procena i izveštavanje

Akcioni plan će biti predmet periodične procene na šestomjesečnoj osnovi, iz čega će se izdavati izveštaji koji će služiti za naredne periode implementacije. Na kraju perioda implementacije trogodišnjeg plana će biti napravljena konačna procena realizacije ovog plana i sačinjen izveštaj koji će poslužiti kao izvor za planiranje narednih višegodišnjih planova.

AKCIONI PLAN

0	Strateški ciljevi
0.0	Mere
	Delovanje

1	Pružanje kvalitetnih i sveobuhvatnih usluga za decu u Opštini
1.1	Stvaranje informativnog višedimenzionalnog sistema o vrstama socijalnih usluga u Opštini
	Izvršenje/evidentiranje usluga za decu u Opštini
	Sastavljanje kataloga sa vrstama usluga koje vrši Opština
	Organizovanje informativne kampanje preko javnih institucija, lokalnih medija i web stranice Opštine
1.2	Dodela fonda za decu u vanrednim okolnostima
	Identifikovanje potreba za uslugama
	Kontraktovanje ekonomskih operatera za pružanje hitnih usluga za decu (kao roba, hrana, prevoz itd)
1.3	Podrška u izvršavanju mera diverziteta, vaspitnih mera i kazni za decu koja su u sukobu sa zakonom
	Potpisan je memorandum o razumevanju između Općine i Službe za uslovnu kaznu
	Povećana je komunikacija između opštine i ustanove za uslovnu kaznu, kako bi se olakšao proces rešavanja potreba dece u sukobu sa zakonom
1.4	Razvijanje dobrog roditeljstva i prakse pozitivnog disciplinovanja
	Prilagođavanje postojećih modula/prakse dobrog roditeljstva potrebama zajednice.
	Stvaranje ljudskih kapaciteta za stvaranje za pružanje modula obuke (obuka trenera), npr. školski psiholozi, vaspitači, zdravstveni radnici itd.
	Dobra roditeljska praksa se širi kroz obuku/informativne seanse
1.5	Stvaranje jednakih mogućnosti za svu decu da se upišu, pohađaju i završe školu
	Sarađuje sa matičnim uredom i pribavlja informacije o svojoj deci školskog uzrasta na tom području.
	Studenti se evidentiraju poštujući propis Opštine.
	Održava se baza podataka o učenicima po modelu SMIA
	Timovi za prevenciju i odgovor na napuštanje i neregistraciju (EPRBM) su

	operacionalizovani
	Blisko saraduje sa organizacijama koje rade u oblasti inkluzivnosti u obrazovanju
1.6	Pružanje stručnih usluga u školama
	Nastavnici su obučeni za ranu identifikaciju dece kojoj su potrebne stručne pedagoške i psihosocijalne usluge
	Kreiran/funkcionalizovan je mehanizam za upućivanje dece kojoj su potrebne stručne usluge
	Identifikovane su potrebe za pomoćnim nastavnicima za djecu sa smetnjama u razvoju
	Angažovani su pomoćni nastavnici
1.7	Inspekcija kvaliteta školskih prostora
	Angažovani su stručni timovi za pregled stanja u školama (provera starosti objekata, sanitarnih uslova, prostora za igru i rekreaciju, školske opreme itd.)
	Školski objekti se pregledavaju na godišnjem nivou i sastavljaju se izveštaji
	Na osnovu izveštaja se preduzimaju korektivne mjere
	Promovišu se standardi za škole prilagođene deci
1.8	Stvaranje mehanizama unutar škola za održavanje školskih prostorija
	Podiže se svest učenika i ostalih strana o potrebi održavanja škole
	Sastavlja se vodič s adobrom praksom održavanja školskih prostorija
	Nagrađuju se najvrednije školske zajednice
1.9	Promocija zdravlja, kroz informacije, komunikaciju i edukaciju
	Vodi se kampanja podizanja svijesti o zdravlju i ishrani beba, djece i tinejdžera
	Za učenike škola se organizuju predavanja o zdravstvenom i reproduktivnom obrazovanju, kroz nastavni sistem zdravstvenih radnika.
	Organizuju se predavanja o prevenciji zloupotrebe supstanci

1.10	Organizacija multidisciplinarnih zdravstvenih posjeta dece, na periodičnoj osnovi
	Razvijanje kapaciteta zdravstvenih radnika za zdravstvenu zaštitu majke i deteta, savetovanje o ishrani odojčadi i male dece i podrška u ranom razvoju djece.
	Organizuju se kućne zdravstvene posete za majke i decu
	Primjenjuje se efikasna praksa perinatalne njege
	Organizovanje usluga sistematskih kućnih poseta, sa komponentom zdravstveno-obrazovne intervencije.
	U školama se sprovode sistematski zdravstveni pregledi
1.11	Rana identifikacija djece sa posebnim potrebama
	Ažurira se baza podataka za decu sa posebnim potrebama
	Promoviranje institucionalnih usluga i drugih pružalaca usluga za decu sa posebnim potrebama, s fokusom na prednosti DPP-a i porodica
	Dokument (obrazac) se izrađuje/koristi za izjavu roditelja o zdravstvenom stanju deteta prilikom upisa u školu.
	Procjenjuju se ugrožena deca i preporučuju se mere koje treba preduzeti od strane škole (nastavnici, uprava škole, roditelji).
1.12	Pružanje posebnih usluga za kategorije ugrožene dece
	Licencirane organizacije koje pružaju višedimenzionalne usluge i rehabilitaciju u zajednici za djecu sa smetnjama u razvoju se subvencionišu.
	Identifikovane su potrebe i osiguran fizički pristup djece sa smetnjama u razvoju javnim prostorima
	Obezbeđeni su dodatni programi podrške za decu iz osetljivih grupa (zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, deca/prosjaci sa ulice, deca koja rade, deca žrtve trgovine ljudima itd.), kao što su dodatno učenje kroz centre za učenje, uključivanje u aktivnosti rekreacije omladinskih centara, savetovanje itd.
	Komunikacija između glavnih strana (Centar za socijalni rad, primarna zdravstvena zaštita, obrazovno osoblje, policija, sud, nevladine organizacije, itd.) je unaprijeđena za upućivanje i brigu o ugroženoj deci.

2	Zbatimi i programeve të vetëdijesimit dhe avokimit për mirëqenien e fëmijëve
2.1	Ngritja e kapaciteteve të politikëbërësve dhe zyrtarëve komunalë për aspekte të të drejtave të fëmijëve
	Oftohen trajnimet për politikëbërësit dhe zyrtarët komunalë në fushën e të drejtave dhe mirëqenies së fëmijës
2.2	Organizovanje kampanja podizanja svesti za odrasle i decu
	Planiraju se i organizuju kampanje podizanja svijesti i distribuiru se promotivni materijal za zaštitu dece i njihovih prava.
2.3	Podrška nevladinim organizacijama i nezavisnim institucijama u zagovaranju dečjih prava
	Podržava se rad nevladinih organizacija, koalicija i mreža koje prate, promovišu i štite dečja prava
	Omogućen je i podržan rad organizacionih struktura dece i mladih
2.4	Promovisanje dječjih prava putem medija
	Obezbeđeni su vodiči i obuke za opštinsku kancelariju za odnose s javnošću, za sekretarijat tima i za profesionalce u štampanim i elektronskim medijima.
	Podržavaju se mediji da promovišu prava deteta i da na transparentan i realan način predstave položaj dece
	Organizuju se tribine između opštine i medija o standardima zaštite identiteta i integriteta dece
3	Stvaranje sigurnih javnih prostora prilagođenih deci
3.1	Obezbeđivanje saobraćajnog sistema koji je siguran i prilagođen deci
	Izrađuju se i realizuju projekti za oslobađanje trotoara i prelaza za pešake, postavljanje znakova za prelaze, postavljanje barijera, signalizacija biciklističkih staza i dr.
	Sa svim učesnicima u saobraćaju provodi se informativna kampanja o bezbednosti saobraćaja.
3.2	Otklanjanje rizika i stvaranje ekološkog okruženja

	Promoviše se telefonska linija za javnost za prijavu opasnosti i preduzimaju se mere za njihovo otklanjanje u najkraćem mogućem roku.
	Psima lualicama se upravlja/sistematiziraju se
	Preduzimaju se mere za sprečavanje rizika oko škola (neovlašćene osobe, prodaja štetnih predmeta i sl.)
	Povećava se površina zelenih površina i parkova u gradu, kao i šuma u ruralnom delu.
4	Razvoj djece kroz sport, igru i rekreaciju
4.1	Promocija sporta u školama
	Povećani su kapaciteti predstavnika škola za promociju školskog sporta
	Stvaraju se/razvijaju školski sportski klubovi
	Između škola se organizuju sportska takmičenja
4.2	Funkcionalizacija sportskih klubova novih kategorija
	Podstiče se regrutovanje dečaka i devojčica u sportske klubove
	Podržava se komunikacija između klubova, škola i roditelja
	Kampovi se organizuju radi otkrivanja talenata u sportu
4.3	Promocija umetnosti, kulture i tehnologije
	Podstiče se osnivanje/rad umetničkih i kulturnih klubova u školama
	Organizuju se zajedničke aktivnosti umetničkih i kulturnih klubova škola i organizacija kao što su pozorišta, ansambli pesme i igre, književni klubovi i dr.
	U školama i drugde nudi se više prostora za decu da razviju tehnološke veštine kao što su: programiranje, kodiranje, web dizajn itd.
4.4	Pružanje neformalnih prostora za rekreaciju
	Postojeći parkovi se pregledavaju i utvrđuju se potrebe za dodatnim prostorima za igru
	Intervenira u adaptaciji postojećih prostora za igru i u izgradnji novih prostora

	Zajednički timovi se stvaraju za održavanje rekreativnih prostora
4.5	Uključivanje dece u slobodne aktivnosti koje su korisne za zajednicu
	Organizuju se rekreativni, edukativni, ekološki i dr. kampovi za decu iz škola i dečjih organizacija
	Organizuju se posete i sastanci u institucijama za zaštitu ljudskih/dječjih prava
	Uključiti decu i mlade u aktivnosti za dobrobit zajednice (sadnja drveća, pružanje prve pomoći, evakuacija, sigurnost u saobraćaju)
5	Osiguravanje učešća dece u procesima donošenja odluka o pitanjima vezanim za njihov život
5.1	Utvrđivanje i sprovođenje procedura za konsultacije sa decom pri odlučivanju
	Izrađuje se praktični vodič za procedure konsultacija sa decom u ranim fazama procesa donošenja odluka
	Prati se sprovođenje konsultativnih procedura sa decom
5.2	Osnaživanje predstavničkih tela djece
	Podstiče se redovno funkcionisanje predstavničkih tela učenika na svim nivoima
	Predstavnici učenika su obučeni za rukovodstvo i građanski aktivizam
	Vršnjačko posredovanje se promovira kao pristup rešavanju problema, sukoba, maltretiranja i nasilja u školi
6	Organizovanje delovanja svih strana kroz proces koordinacije, kao i kroz procenu i izveštavanje o položaju dece u opštini
6.1	Procena uticaja na decu i izveštavanje o položaju djece
	Izvodi se osnovna studija koja se odnosi na sve aspekte upravljanja, koja će služiti za praćenje i procenu implementacije plana rada
	Vrši se periodična procena uticaja aspekata lokalne samouprave i plana rada za dečja prava.
	Izveštaji se razmatraju na nivou opštinskog tima i takođe su uključeni u politike i prakse

	lokalne uprave
6.2	Koordinacija sa relevantnim strankama
	Komunikacija i saradnja se održava po potrebi sa drugim strankama na centralnom i lokalnoj nivou ina nivou zajednice
6.3	Procena i izveštavanje
	Vrši se periodična procena (svakih 6 meseci) realizacije plana rada i sastavlja se izveštaj
	Vrši se konačna procena implementacije plana rada i sastavlja se konačni izveštaj.

DODATAK: DETALJNI AKCIONI PLAN

Detaljni akcioni plan (sa nosiocima, vremenskim okvirom, budžetskim potrebama i izvorima finansiranja) je priložen u Excel dokumentu.